HARVARD THEOLOGICAL STUDIES V

MACARII ANECDOTA

SEVEN UNPUBLISHED HOMILIES OF MACARIUS

EDITED BY

G. L. MARRIOTT, M.A., B.D.

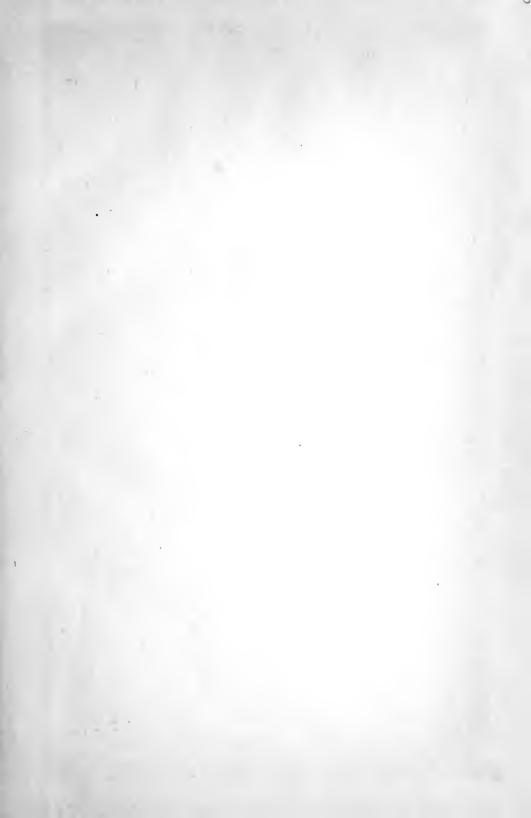
LECTURER IN THE UNIVERSITY

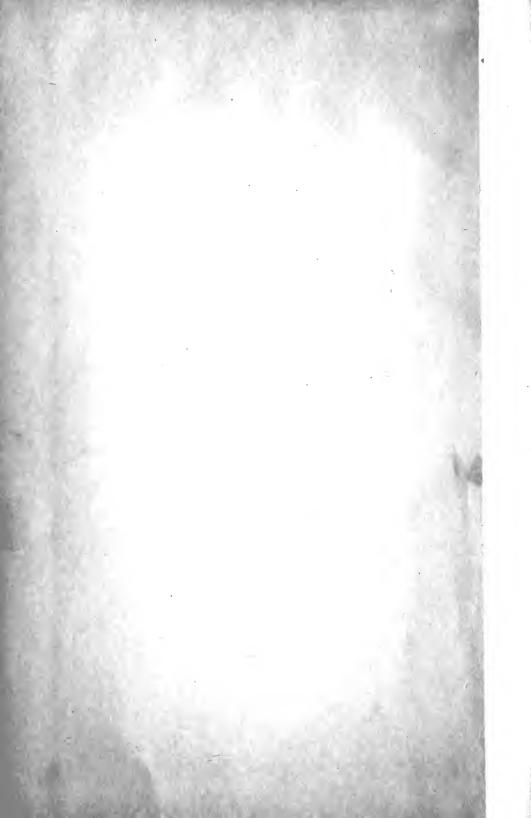
OF BIRMINGHAM

CAMBRIDGE
HARVARD UNIVERSITY PRESS
LONDON: HUMPHREY MILFORD
OXFORD UNIVERSITY PRESS
1918

TORUNTO S, CATION.

HARVARD THEOLOGICAL STUDIES

HARVARD THEOLOGICAL STUDIES

EDITED FOR THE

FACULTY OF DIVINITY IN HARVARD UNIVERSITY

BY

GEORGE F. MOORE, JAMES H. ROPES, KIRSOPP LAKE

CAMBRIDGE HARVARD UNIVERSITY PRESS

LONDON: HUMPHREY MILFORD
OXFORD UNIVERSITY PRESS
1918

HARVARD THEOLOGICAL STUDIES V

MACARII ANECDOTA

SEVEN UNPUBLISHED HOMILIES OF MACARIUS

EDITED BY

G. L. MARRIOTT, M.A., B.D.

LECTURER IN THE UNIVERSITY

OF BIRMINGHAM

CAMBRIDGE
HARVARD UNIVERSITY PRESS
LONDON: HUMPHREY MILFORD
OXFORD UNIVERSITY PRESS
1018

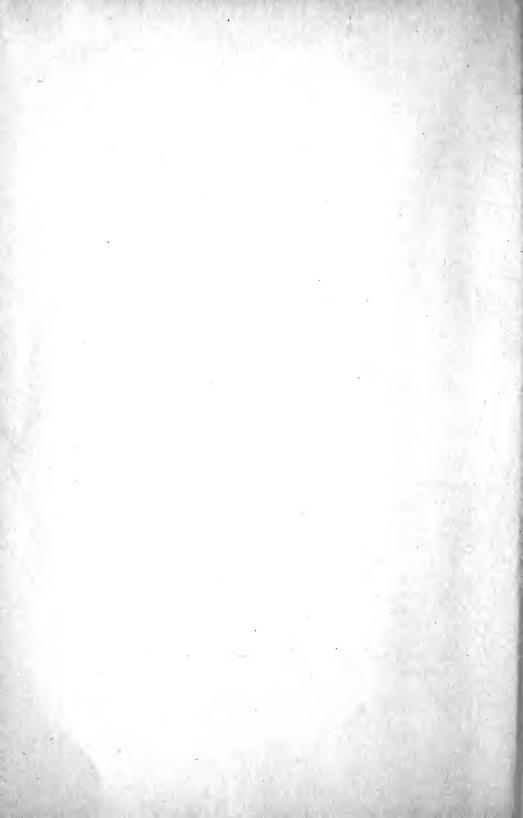
FEB - 2 1934 6711.

COPYRIGHT, 1918
HARVARD UNIVERSITY PRESS

то

J. RENDEL HARRIS

IN GRATITUDE FOR HELP, ADVICE AND FRIENDSHIP

INTRODUCTION

THE "Homilies of Macarius" are among the best known of the early Christian writings which expound theology in connection with an essentially mystical religious life. The earliest printed edition is that published by Gulielmus Morelius at Paris in 1559, containing the Greek text of fifty homilies. In 1562 Ioh. Picus made a Latin translation also published by Morelius. In 1622 the Greek and Latin were put together in parallel columns along with the works of Gregory Thaumaturgus and Basil of Seleucia and issued at Paris. Finally, in 1699 Ioh. Georgius Pritius published at Leipzig the works of Macarius in two books (issued as a single volume), of which the second contained the fifty homilies of the Paris editions.

No modern edition has yet been published, though H. J. Floss in 1850 considerably improved the text in a book the title of which might have been advantageously corrected.¹

As far back as 1721 it had been noticed that there were in existence seven other homilies of Macarius in a manuscript in the Bodleian library at Oxford.

This fact was announced by Thomas Haywood who observed that a Bodleian Manuscript, which he was using, contained seven hitherto unpublished homilies, though he did not translate them for reasons which may best be given in his own words:—

"... there follow at the End of the Fifty Homilies Seven New Homilies, never yet Printed in any Language, nor ever Heard of elsewhere either in Print or Manuscript. They have been thought Genuine. And once, I own, I was thinking to Translate them. But with the Advice of better Judges, I have as yet Forborn it. It seems to them Improper to Publish any Translation of a Greek Writer which has never seen the Light in the Original Text. And to Publish the Greek Text in this Edition, would Swell the Book, and Enlarge the

¹ Macarii Aegyptii Epistolae, Homiliarum loci, preces ad fidem Vaticani, Vindobonensium, Berolinensis, aliorum codicum primus edidit Henricus Iosephus Floss.

Price, which to the Unlearned Reader might seem at least an Unnecessary Tax and Borthen, even in Times of Peace. I could wish with all my Heart, that Dr. Pritius would oblige the World with the Greek Text (from the Transcript of 'em which was sent him by the Worthy Dr. Hudson some years ago) with a Version of his own; or rather, that he would Publish a New Edition of All the Works of Macarius in Greek and Latin, with these Seven New Homilies; and that he would Print the Greek Text as large as that of Morelius, and upon better Paper, than even his own Beautiful Edition."

The "worthy Dr. Hudson" mentioned here is John Hudson who was Bodley's librarian at Oxford from 1701 to 1719. Whether Pritius received his transcript, and, if he did so, why he made no use of it, is unknown.

Haywood therefore contented himself by publishing in 1721 a translation of the Fifty Homilies with the following quaint title page:

PRIMITIVE MORALITY:

Or, The Spiritual

HOMILIES

OF

ST. MACARIUS

THE

EGYPTIAN

Full of very Profitable Instructions concerning that Perfection, which is *Expected* from *Christians*, and which it is their *Duty* to *Endeavour* after.

Done out of *Greek* into *English*, with several Considerable *Emendations*, and some *Enlargements* from a *Bodleian* Manuscript, never before Printed.

By a Presbyter of the Church of England.

These seven homilies are now published for the first time, with a few introductory remarks on the light which they throw on some of the critical problems connected with "Macarius."

I. THE MANUSCRIPTS CONTAINING THE NEW HOMILIES

The new Homilies are known to be extant in two manuscripts.

- 1. Codex Baroccianus 213, in the Bodleian library at Oxford, an octavo paper manuscript of the early sixteenth century with 21 lines on each page, and about 27 letters in each line. It contains fifty-seven homilies, of which the unpublished seven are on ff. 202 b to 240 b.
- 2. Codex Holkhamiensis 55 (MS. Gr. D 2 A. 6.) in the library of Lord Leicester at Holkham. This is a direct copy of Barocc. 213, and has no critical value.

In the text printed on pp. 19 ff. the Bodleian MS. has been faithfully followed except in a few cases when obvious mistakes have been corrected. In these places the exact reading of the MS. has been noted in the margin. The punctuation, accentuation and use of iota subscript have been conformed to ordinary rules, and the slight variations in the MS. in these matters seemed not to call for specific notice. To facilitate reference to the MS. its folio numeration has been given in the side margin.

2. The Unity of Authorship of the Seven Homilies

On stylistic evidence the first three homilies (li, lii, liii) and the last three (lv, lvi, lvii) declare themselves as the work of one and the same author. The investigation, by which this might be proved, is not shown here, in the belief that no reader of these six homilies will be inclined to dispute the point.¹

The case is different with the fourth of the new homilies. It is a remarkable fact that this is found almost complete in the Lausiac History of Palladius, though, curiously enough, neither Hudson, who transcribed the homilies but never published them, nor Oudin,²

¹ Unfortunately the investigation was more complete for Homilies lii, liii, lv, lvi and lvii than for Homily li, and after this paragraph was already printed doubts were suggested as to Homily li. Without conceding that these doubts are justified, they are mentioned here in order to direct the attention of others to a possibly fruitful line line of research.

² Comm. de script. Ecclesiae, A.D. 1722, ap. Migne, P. G. xxxiv, coll. 378 et seqq.

who appears to have looked at the homilies in manuscript. observed this. The first of the parallel passages in Palladius begins on page 137 of Dom Cuthbert Butler's edition of the Lausiac History, and continues as far as page 142.1 A conversation is said to have taken place between Palladius and others and Paphnutius, in which the latter explained how ascetics fell into intemperance. At the word προγοίας Palladius's account of the speech of Paphnutius comes to a conclusion. The Homily, on the other hand, adds, as if coming from the lips of the same Paphnutius, a speech which in Palladius is not attributed to Paphnutius at all, but to another saint named Diocles. The secondary and derivative character of "Macarius" is evident. In both instances, details occur in Palladius which are omitted in "Macarius." The names of the speakers, the place and circumstances, are carefully stated by Palladius who thus exhibits his originality. In "Macarius," on the other hand, these marks of probable genuineness are absent. Moreover the second speech, which Macarius introduces as a continuation of the first, has no thread of continuity connecting it with the first. On passing to this second speech, one is struck by the sudden emergence of philosophic terminology, as, for instance, the Platonic distinction between $\theta \nu \mu \delta s$ and $\epsilon \pi \iota \theta \nu \mu \iota \alpha$, and the Aristotelian phrase $\theta \epsilon \delta s \hat{\eta} \theta \eta \rho \iota \delta \nu$. In Palladius this irruption of philosophic terms is explained by the fact that a new speaker has come upon the scene, a philosopher who had embraced Christianity as the coping-stone of his philosophy. The illiterate Paphnutius had given place to the well-educated In Palladius, too, a citation is made from the Epistle to the Romans, which combines the first part of i. 21 (γνόντες τὸν Θ εὸν οὐχ ώς Θ εὸν ἐδόξασαν ἢ ηὐχαρίστησαν) with the first part of i. 26 (παρέδωκεν αὐτοὺς ὁ Θεὸς εἰς πάθη ἀτιμίας). Paphnutius argues that the man who is wise in his own conceit is allowed to fall into ἀκολασία. That is God's way of dealing with him. Inasmuch as he attributes his ability and supply of knowledge not to God, but to his own efforts, God removes the angel of

 $^{^1}$ Texts and Studies, vi, 2, from ταύτην οὖν ἡμῖν ἔδωκε τὴν ἀπόκρισιν Παφνούτιος to τῆς προνοίας τοῦ θεοῦ.

providence from him. The divine plan is that the hound of akoλασία should drive away the demon of ὑπερηφανία. What the man loses is not his intelligence, but his character. He is still compared to a well or fountain 1 swarming with snakes, proverbially rich in φρόνησις, though destitute of ἄλλη ἀρετή.² He is said to have γνώσις without χρηστότης. The appositeness therefore of the quotation from Romans is apparent. It hits the nail on the head, and fully expresses the fall of the intellectually arrogant. Πάθη ἀτιμίας of course serves as a paraphrase for ἀκολασία. The punishment for not giving God the glory is not the loss of that faculty — intelligence — on which he prided himself, but loss of character. A certain violence, however, had been done to Holy Scripture. "Macarius" noticed the composite character of the quotation, and accordingly substituted for the extract from Rom, i. 26 the remaining part of i. 21. άλλ' ἐσκοτίσθη ἡ ἀσύνετος αὐτῶν καρδία.3 The alteration is pedantic, and weakens the argument. For, as we saw, the puffed-up man still remains συνετός. What he loses is not his understanding, but his self-control. That to which he is delivered is not the darkness of ignorance, but the dishonour of shameful passion. There are also a number of small differences in the two texts which are explicable on the hypothesis that "Macarius" was drawing from Palladius, but not on the contrary hypothesis. The author of the homily evidently conceived and carried out the idea of making a sermon out of the edifying matter scattered in the Lausiac History.

One point remains unsettled. The last dictum in the Homily, introduced as from the mouth of some other saint, and beginning $\pi \hat{a} \sigma a \ \hat{o} \rho \theta \hat{\eta} \ \psi v \chi \hat{\eta}$, has not been identified.

Leaving this last problem unsolved, the evidence adduced seems to suggest at least two possibilities with regard to the relation of the fourth of the New Homilies to the other six. It seems at first strange that a writer of such original genius as "Macarius" should have borrowed slavishly from another author. Some minds therefore will feel disposed to assign the Fifty-fourth Homily to an interpolating scribe. But, on the other hand, there is no reason for

¹ Hom. liv. 5. 2 Hom. liv. 8. 3 Hom. liv. 10.

thinking that he would have felt bound to restrict the edifying literature which he sent to his correspondents to his own compositions; and it may possibly be urged in support of this view, that the position of the homily composed of extracts from Palladius is too good to be accidental. It deals with $\dot{\nu}\pi\epsilon\rho\eta\phi a\nu ia$, in order to lead up to $\kappa\epsilon\nuo\delta o\xi ia$ in the next homily (lv) and to show what a monk ought not to be, in preparation for the homily next but one (lvi) which shows what he really should be.

3. The Unity of Authorship of the Seven New Homilies with the Fifty already Published

1. The evidence of style

On stylistic evidence six out of the seven new tractates reveal the hand of the same author who composed the fifty. In both series there is the same doctrine about a Christian possessing two souls, the same metaphors from marriage, the same application to Christ of mysterious titles, and the same philosophy of immanence. A few examples will suffice, for no one is likely seriously to question the identity of authorship.

(a) Neo-platonic ¹ Language about a Christian possessing Two Souls

The New Homilies

The Old Homilies

lii. 5 οὔτως καὶ ἡ ψυχή, χωρὶς τῆς ἐπουρανίου ψυχῆς καὶ τοῦ θεϊκοῦ πνεύματος....

ΧΧΧ. 3 οὕτως ἄνευ τῆς ἐπουρανίου
 ψυχῆς, χωρὶς τοῦ θεϊκοῦ
 πνεύματος . . . ἡ ψυχἡ . . .

(b) LANGUAGE DRAWN FROM MARRIAGE

		The New Homilies		The Old Homilies
lii.	I	κιρνᾶσθαι τῷ πνεύματι	xxvii. 17	συγκιρνώνται τῷ πνεύματι
lii.	3	λαβοῦσα τὸν ἐπουράνιον σπό-	xliii. 5	ὑπεδέξαντο τὸν σπόρον τῆς
		ρον		θεότητος
lii.	6	νυμφίος δ οὐράνιος Χριστός καὶ νύμφη αὐτοῦ ἡ	XV. 2	ψυχὴ ἢν ἃν μνηστεύσηται νύμφην ὁ ἐπουράνιος νυμ- φίος Χοιστός

¹ See Iamblichus, *De Mysteriis*, 8. 7; Porphyry, *De abst.* 1. 40; Plotinus, 6. 7, 5 (in Ritter and Preller, p. 511).

TITLES OF CHRIST

		The New Homilies		The Old Homilies
lii.	7	αύτός έστιν ὁ παράδεισος καὶ	xxxi. 4	αὐτὸς παράδεισος
		δ μαργαρίτης		μαργαρίτης
lii.	7	αὐτός ἐστιν ἡ σαγήνη	cf. xv. 52	ή σαγήνη της χάριτος
lii.	7	αὐτός ἐστιν ὁ θησαυρός	xviii. 1	θησαυρόν αὐτὸν τὸν κύριον

HIS OMNIPRESENCE

lii. 32 τὰ πάντα έν πᾶσι γινόμενος xii. 12 πανταχοῦ . . . έστι

The above parallels are only samples of a fundamental identity of thought and language, which compel assignment of the two groups to a single author. In both collections we find the same superficial acquaintance with popular philosophy and the same tendency to Stoic ideas. In both, philosophic commonplaces are used for illustration. Thus perfection is said to consist in duality,¹ and the habitat of every creature is said to coincide with the place of its birth.² According to Stoic notions God is conceived as fire. Hence the divinization of the soul consists in its becoming fire.³ "Let Heaven seize it, all at once 'tis fir'd." The unity of style therefore claims the two groups for the same writer.

2. The evidence of Excerpts and Florilegia

Extracts from the Seven Homilies are found in the writings of two classes of thesaurographers, first in spicilegia culled from various ascetic authors including Macarius, and secondly in centos composed out of Macarius exclusively. Examples of both kinds of writing are found in manuscripts in Bodley's Library.

1	lii. 4	δύο χειρες και πόδες τέλειος έστιν άνθρωπος	xxxii. 6	δ ἄνθρωπος ἔχει δύο χεῖρας, δύο πόδας
	lii. 5	τὸ ὅρνεον ἐνὶ πτερῷ πετα- σθῆναι οὐ δύναται	xxxii. 6	πετεινόν έὰν ἔχη πτερόν ἔν, ἐν τῷ ἐνί πετασθῆναι οὐ δύναται
2	166	έκαστον πράγμα έκεῖ ἐστι	xiv. 6	έκαστον έν ῷ τόπφ έγεννήθη
	III. U	και έκει ζη όθεν έγεννήθη	XIV. U	έχει έκει την διατριβήν
3	lii. 6	ψυχή διά τοῦ πυρός τοῦ πνεύμα- τος καθαρισθεῖσα	xxx. 6	ή ψυχή έν τῷ πυρὶ τοῦ πνεύματος ἀναστρεφομένη
	lii. 6	ψυχή πῦρ καὶ πνεῦμα γενο- μένη	xv. 10	τὰ μέλη εἰς πῦρ βάπτονται καὶ μεταβάλλονται

MS. Graec. Laudianus xxi, which is a collection of ascetic lore culled from many divers authors, quotes on fol. 67 b as τοῦ ἀγίου Makapiov a long passage from one of the Seven Homilies about the inferiority of Bible-reading to direct communion with God. 1 No other passage from Macarius is quoted. Evidently, therefore, the Excerptist, whoever he was, regarded the Seven Homilies as genuine. The Greek Codices Canonicianus xvi and Cromwellianus vi contain excerpts taken from Macarius alone, and draw both from the Seven and the Fifty Homilies. Thus after quoting a piece from the New Homilies.² the compiler picks out and places in immediate juxtaposition a passage from the Old.3 It is clear therefore that the centoists and thesaurographers had no shadow of doubt concerning the genuineness of the Seven Homilies. Of such centoists the best known is Symeon Metaphrastes. Since the researches of H. J. Floss the Seven Tractates on Christian perfection, originally published as Opuscula 4 of Macarius, have been recognized as a compilation made out of the works of Macarius by Symeon Metaphrastes. If the Seven Homilies have as good a claim to genuineness as the Fifty, we should expect to find Symeon the Metaphrast drawing from both the collections. This, in fact, is what he does. In Hom. liii. 1. 2, the writer urges that a would-be imitator of Christ and son of God must bear patiently the various afflictions which may befall him, and quotes in corroboration of his teaching Ecclesiasticus ii. 1. 2. In Symeon, Book vii, De Libertate Mentis, chapter 13, there is a passage obviously taken from this passage in Macarius.⁵ Like Macarius, Symeon appeals to Ecclesiasticus, ii. 1.2. Like Macarius too, he clenches his argument by a citation from the Didache, iii. 10, τὰ ἐπιφερόμενά σοι πάντα ὡς ἀγαθὰ προσδέχου, εἰδὼς ὅτι ἄτερ θεοῦ οὐδὲν γίνεται. Moreover, this quotation agrees verbally with Macarius, as against the existing text of the Didache.⁶ Symeon

¹ lvi. 6, 7, δ μὲν ἔγγραπτος νόμος . . . μετὰ τοῦ Σατανᾶ.

² lv. 6, 7, λόγον ποιοῦ μετὰ τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματός σου . . . ἀφανίζοντα.

³ ΧΧΥΙ. 24, ὁ θεὸς γὰρ καὶ οἱ ἄγγελοι . . . ταπεινωθείς.

⁴ See Migne, P. G., xxxiv, 821-968.

 $^{^{5}}$ τ $\hat{\omega}$ βουλομέν ω μιμήτη . . . ἄτερ Θεο \hat{v} οὐδ $\hat{\epsilon}$ ν γίνεται.

⁶ The Didache has τὰ συμβαίνοντα instead of τὰ ἐπιφερόμενα.

clearly repeats the inaccurate reference, because he is drawing not from the Didache directly but from Macarius.

3. The Two Epistles

In the two British Manuscripts, which have been used for the text of the Seven New Homilies, the Fifty Homilies are introduced by a notice in red ink, which runs τοῦ ὀσίου πατρὸς ἡμῶν Μακαρίου τοῦ Αἰγυπτίου ἐπιστολὴ πρώτη πρὸς τὸν ἀββᾶν Συμεών τὸν ἀπὸ Μεσοποταμίας της Συρίας. Thomas Haywood has the credit of seeing that this means that the whole aggregate of Fifty Homilies constitute one epistle. They are enclosures, sent as it were by letter-post from Macarius in Egypt to Symeon of Mesopotamia. Hearing of Symeon's troubles, Macarius sent his first dispatch, consisting of words of comfort which he had previously delivered in the form of sermons on various occasions. All he had time to write in a personal vein was a hurried note at the end.² In this postscript. which constitutes the epistle properly so-called, he apologizes for the scanty part played by personal intercourse in his first dispatch. and promises to send another letter of a personal nature. Thus the Fifty Homilies close with a promise of a second letter, and this second letter introduces the Seven Homilies. The notice in red ink, which serves as title, sets this out quite clearly, τοῦ αὐτοῦ μοναχοῦ θείου πατρὸς Μακαρίου ἐπιστολὴ δευτέρα πρὸς τὸν ἀββᾶν Συμεών τὸν ἀσκητὴν τὸν ἀπὸ Μεσοποταμίας τῆς Συρίας. The Seven Homilies therefore were sent as a second attempt to comfort Symeon. The promise of a personal letter is duly fulfilled, for the first of the Seven Homilies is a genuine epistle addressed to Symeon and his fellow monks. The Fifty and the Seven thus represent two successive compilations of edifying literature sent by Macarius to Symeon of Mesopotamia; the first looks forward to the second.

¹ For accuracy's sake it should be stated that the Baroccian MS. is clipped and rubbed here. The numeral after $\dot{\epsilon}\pi\iota\sigma\tau\circ\lambda\dot{\eta}$ is no longer visible. In the Holkham MS., however, $\dot{\epsilon}\pi\iota\sigma\tau\circ\lambda\dot{\eta}$ α^η is quite plain.

 $^{^2}$ Διὰ πλειόνων δὲ ἔτι περὶ τούτων ἔχοντες ἐπιστεῖλαι . . ., δι' ὀλίγων ἐδώκαμεν κτλ. Migne, P. G., xxxiv, col. 820 D.

4. The Name and Identity of the Writer of the Homilies

The Fifty Homilies left much room for doubt as to the identity of their author, and the time in which he lived. That his name was Macarius was stated in the title to the homilies but not in the text itself, and was therefore scarcely established beyond doubt. Moreover, Macarius is not an uncommon name, and it has always been doubtful whether the writer of the homilies was identical with any of the Macarii known to ecclesiastical tradition.

The new homilies, though far from solving all the problem of "Macarius," throw considerable light on it, and reduce the number of possible solutions.

In the first place they provide internal evidence that the name of the writer was Macarius. The first of the new homilies (li) begins Μακάριος τοις άγαπητοις . . . είρήνη υμίν . . . πληθυνθείη. importance of this new fact is seen by looking back at some of the theories which have been based on an exclusive study of the Fifty Homilies already published. Thus, had Dr. Stiglmayr possessed the internal testimony of the New Homilies to authorship by a man of the name of Macarius, he would not have permitted himself the ingenious theory that the attribution to Macarius was due to a misconstruction of Hom. xxxvii. 6, where (he suggests) the words "thou art blessed" were read "thou art Macarius." Similarly, other hypotheses of a false attribution to Macarius fall to the ground, as for example, the assumption that the name of Macarius was taken from the Apophthegmata and tacked on to the Homilies, owing to the similarity in style between the one composition and the other.1 No future researcher into the authorship of these Homilies can abandon the name of Macarius, unless he can show that Homily li is by another writer than the others.

But the identity of this Macarius remains uncertain, though the position of the problem has been greatly changed by the recognition of Homily liv as an extract from Palladius.

¹ J. Stiglmayr, Sachliches u. Sprachliches bei Makarius von Aegypten (Innsbruck, 1912), p. 12.

The matter now stands thus. There are three Macarii of fame in Christian tradition. Macarius of Magnesia, who is commonly called Macarius Magnes, can obviously not be thought of as the writer of these homilies. There remain the contemporaries Macarius of Alexandria, known as $\pi o \lambda \iota \tau \iota \kappa \acute{o}s$, which probably means "the man of the city," and Macarius of Egypt, one of the dwellers in the desert of Egypt, regarded as law-giver by the monasteries of Scetis and commonly known as Macarius Magnus.

Both Macarius of Alexandria and Macarius Magnus were born about 300 and both died at over ninety years of age, just before the close of the fourth century. Both are commemorated in the Lausiac history of Palladius. But Dom Cuthbert Butler has shown that the Lausiac History is not earlier than 420, and Homily liv is made up of extracts from the Lausiac History. Therefore, if Homily liv was composed at the same time as the other homilies, they must be too late to be the composition either of Macarius of Egypt or of Macarius of Alexandria.

There seem to be three possibilities:

- 1. Homily liv may be an interpolation in the manuscript tradition represented by the Baroccian codex. In that case it can be eliminated from consideration. The most convincing argument against this suggestion is the fact that Homily liv fits into its place too well to be lightly rejected as an interpolation.
- 2. A somewhat mediating hypothesis would be the suggestion that the homilies are in the main the work of one of the two Macarii but that a later compiler made a collection of his homilies and added as homily liv an extract from Palladius.
- 3. Homily liv may be an integral part of the homilies sent by Macarius to Symeon. In that case Macarius cannot be identical either with Macarius of Egypt or with Macarius of Alexandria, unless Dom Cuthbert Butler's position as to the date of the Lausiac history can be overthrown. All that can be said is that the author of the homilies was a Macarius who wrote to Symeon of Mesopotamia at some date later than 420.

A few further remarks may be made as to the Symeon of Mesopotamia to whom Macarius wrote. He is probably the same as he who wrote a short treatise Περί τοῦ ἀεὶ ἐν νῶ ἔχειν τὴν ἡμέραν τῆς έξόδου βίου, published in 1871 by Giuseppe Cozza in Mai's Patrum Nova Bibliotheca, tom. viii, 3, pp. 1-3. Cozza identifies him with the elder Symeon Cionita, or Stylites, who died c. 460 and whose life, written by the monk Antony, was first published in 1628 in Roswevd's Vitae Patrum, p. 170 (wrongly quoted by Cozza as p. 131). There is a close resemblance between this treatise of Symeon and Homily xxii of Macarius — so close indeed that Cozza thought that Pritius had wrongly included a sermon of Symeon among those of Macarius. Comparison, however, shows that the two documents are separate, though doubtless closely connected. Probably the epistolary relations between Macarius and Symeon are an adequate explanation of this connection. The rubrics in the codex Baroccianus and the resemblance connecting Homily xxii with the treatise of Symeon confirm and explain each other.

Unfortunately, there is little probability that Cozza's identification is correct. There is no evidence in its favour, and the fact that the correspondent of Macarius was an abbot, which the elder stylite does not seem to have been, is strongly against it. It is therefore necessary to agree with the verdict of K. Krumbacher, "Näheres ist über diese Persönlichkeit nicht bekannt," 1 though the possibility may be suggested that Symeon is the same as the pupil of Ephraim Syrus referred to by Sozomen.²

It will therefore be seen that the real contributions of the new homilies to the problem of Macarius are, first, the added evidence that his name was really Macarius, secondly, the emphasis laid on the connection between Macarius and Symeon, and thirdly, and most important, the addition of the connection between the Lausiac History and homily liv to the data hitherto provided. It is unfortunate that this does not completely solve the problem. It may be

¹ Geschichte der byzantinischen Litteratur, ed. 2, 1897, p. 145.

 $^{^2}$ Λέγεται δὲ . . . μαθητὰς ἐσχηκέναι πολλούς, ἐπισημοτάτους δὲ ᾿Αββᾶν . . . καὶ Συμεῶνα. H.E., iii, 46.

suggested that a close comparison between the Lausiac History and all the homilies would be important. If they should show traces of contact in other places, the third of the hypotheses formulated above would clearly be the most probable, and it would be necessary to believe that there were three Macarii in Egypt, Macarius Magnus of Scetis, Macarius Politicus of Alexandria, and — some thirty or more years later — Macarius the author of the Homilies. If, on the other hand, no trace of contact can be found, there will be more to be said in favour of either the first or the second hypothesis; the discussion of the identity of the writer with Macarius Politicus or Macarius Magnus can be resumed with the same somewhat small chance of success as it enjoyed in the past, and linguistic arguments for the attribution of each separate homily to Macarius or to some other source used by the compiler will be necessary. Especially will this be the case with the fifty-first homily.

1,4

ΜΑΚΑΡΙΟΥ ΟΜΙΛΙΑΙ

Τοῦ αὐτοῦ μοναχοῦ θείου πατρὸς Μακαρίου ἐπιστολὴ δευτέρα πρὸς τὸν ἀββᾶν Συμεών τὸν ἀσκητὴν τὸν ἀπὸ Μεσοποταμίας τῆς Συρίας καὶ πρὸς τοὺς λοιποὺς ἀδελφοὺς τοὺς ὄντας μετ' αὐτοῦ.

ΟΜΙΛΙΑ ΝΑ

Μακάριος τοις άγαπητοις και δμοψύχοις άδελφοις έν Κυρίω. είρηνη υμίν υπερεκπερισσού από Κυρίου πληθυνθείη, είρηνη ή έπουράνιος ή ανατείλασα τω κόσμω τὸ φως· ήν εκήρυξαν προφήται καὶ f. 203 έλάλησαν δίκαιοι καὶ εὐηγγελίσαντο ἄγγελοι. εἰρήνη ἐκείνη, ἣν ἐδέξατο Μαρία, καὶ ἐγέννησε σωτήρα κόσμου τὸν κατελθόντα πρὸς τοὺς νεκρούς, καὶ διαρρήξαντα τὰς πέτρας, καὶ ἀνοίξαντα τὰ μνημεῖα, καὶ ζωοποιήσαντα τοὺς νεκρούς, καὶ έξαγαγόντα τοὺς έγκεκλεισμένους, καὶ λύσαντα τοὺς πεπεδημένους, καὶ ἐλευθερώσαντα τοὺς δεδουλωμένους. καὶ διαρρήξαντα τὸ χειρόγραφον τῆς κατακρίσεως 'Αδάμ, καὶ γράψαντα νόμον έπουράνιον έν ταις ψυχαις, και συμμίξαντα την θεότητα τη άνθρωπότητι, καὶ έλευθερώσαντα την κτίσιν, καὶ άποκτείναντα την άμαρτίαν, καὶ ἄραντα τὴν κατάραν ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ διαρρήξαντα | τὸν [, 203] φραγμὸν τῆς ἔχθρας, καὶ ἀναστήσαντα ἐκ τοῦ χοὸς τὸ κατακριθὲν σῶμα τοῦ ᾿Αδάμ, καὶ εἰσαγαγόντα αὐτὸν ἐν τῷ παραδείσω τῆς ἐπαγγελίας, καὶ ποιήσαντα περιπατήσαι έν καινή ζωή τή μη ἀποθνησκούση πάλιν. Ίνα γενώμεθα αὐτοῦ ἀδελφοί, καὶ γεννήση ἡμᾶς ἐκ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. οὖ ἥκουσαν στεῖραι, καὶ ἐσκίρτησαν ἐν ἀγαλλιάσει τὰ ἔμβρυα αὐτῶν - ὧτα κωφῶν ἡνοίχθη, καὶ μογιλάλων Ι γλῶσσα ἐλύθη - χωλοί περιεπάτησαν παραλυτικοί ιάθησαν, και έλαβον τὰ κλινίδια αὐτῶν. δυ είδευ ή άμαρτωλός καὶ προσεκύνησε, καὶ ἀνεπλήρωσε τὰ ὀφειλήματα αὐτης τοις φιλήμασι των ποδων αὐτοῦ. δν ίδων Ζακχαίος ἐδέξατο ζωήν έν τῷ οἴκω αὐτοῦ· δν εἶδον τὰ ὕδατα καὶ μετεβλήθη εἰς οἶνον, καὶ ὀλίγοι άρτοι ὑπερεπερίσσευσαν. δε ἔδωκεν ἴασιν ἐκ τοῦ κρασπέδου αὐτοῦ τῆ αίμορροούση καὶ έρρύσθη έκ της πηγης τοῦ αίματος της ρύσεως αὐτης.

1 μογγιλάλων cod.

6. 204 ὁ περιπα | τήσας ἐπὶ κυμάτων ¹ θαλάσσης, καὶ ἐπιτιμήσας τῷ ἀνέμῳ καὶ ἡσύχασε, καὶ τοὺς ἰχθύας συγκλείσας ἐν τῆ σαγήνη, καὶ πάλιν ἐξ ἰχθύος ἐτέρου στατῆρα ἐνεγκών · δν εἶδον οἱ ἀμαρτωλοί, καὶ ἐδικαιώθησαν, καὶ πόρναι γεγόνασι σώφρονες, καὶ παρθένοι κατέλιπον τοὺς ² ὁρμαστοὺς αὐτῶν, καὶ ὕπανδροι ἀνεχώρησαν τῶν συζύγων αὐτῶν, καὶ νυμφίοι καὶ νύμφαι κατήργησαν τοὺς γάμους αὐτῶν, καὶ βασιλεῖς λαβόντες τὰ διαδήματα, ἦλθον εἰς προσκύνησιν αὐτοῦ, καὶ δικασταὶ κατέλιπον τὰ δικαστήρια αὐτῶν, καὶ σοφοὶ κατεπάτησαν τὴν σοφίαν αὐτῶν, καὶ ἰατροὶ ἔρριψαν τὰ φάρμακα αὐτῶν, καὶ πλούσιοι ἀφῆκαν τὸν πλοῦτον αὐτῶν, καὶ ἔμποροι κατέλιπον τὰς ἐνθήκας αὐτῶν · δν εἶδον ἄφρονες καὶ γεγόνασι συνετοί, καὶ ἰδιῶται γεγόνασι γραμματεῖς, καὶ ἀλιεῖς γεγόνασι κήρυκες, καὶ οἱ μὴ ἔχοντες λόγον ἐλάλησαν πάση γλώσση.
6. 2046 εἰρήνη ἐκείνη, ἡ δε|ξαμένη τὸ δῶρον τοῦ "Αβελ, καὶ μεταστήσασα

τ. 204^b εἰρήνη ἐκείνη, ἡ δε|ξαμένη τὸ δῶρον τοῦ "Αβελ, καὶ μεταστήσασα τὸν Ἐνὼχ τοῦ μὴ γεύσασθαι θανάτου, καὶ τὸν Νῶε σκεπάσασα ἐν τῆ κιβωτῷ. ὁ πληθύνας τὰς εὐλογίας τοῦ 'Αβραάμ, καὶ τὸν 'Ισαὰκ κληρονόμον καταστήσας τῆς ἐπαγγελίας, ἐξ οῦ σπέρματος ἐγεννήθη ὁ σωτὴρ τῶν αἰώνων· ὁ ἐκλεξάμενος τὸν 'Ιακὼβ ἐκ μήτρας, τοῦ δέξασθαι τὰς εὐλογίας τῶν πρωτοτόκων· ὁ γενόμενος μετὰ 'Ιωσὴφ ἐν γῆ ἀλλοτρία καὶ λαβὼν τὸν ζυγὸν τῆς δουλείας ἐκ τοῦ τραχήλου αὐτοῦ, καὶ λύσας ἐξέβαλεν αὐτὸν ἐκ τῆς φυλακῆς, καὶ ἐποίησε κύριον τῆς Αἰγύπτου· ὁ ἐν βάτῳ πυρὸς ὀφθεὶς τῷ Μωσεῖ, καὶ δοὺς αὐτῷ ἐξουσίαν ὑποτάσσειν πάντα τὰ κτίσματα, καὶ τὴν θάλασσαν ποιήσας δραμεῖν ἔμπροσθεν αὐτοῦ· ὁ ἐνδυναμώσας 'Ιησοῦν τὸν τοῦ Ναυῆ, καὶ νικητὴν ποιήσας ἐν πάσαις ταῖς συμβολαῖς τῶν πολέμων· ὁ ἐκλεξάμενος τὸν Σαμουὴλ εἰς ἱερέα, καὶ τὸν Δαβὶδ χρίσας ὀπίσω ποιμνίων· ὁ ἐξ ὀλίγου ἀλεύρου ἐν τῆ ὑδρία καὶ f. 205 ἐλαίου ὀλίγου ἐν τῷ κα|ψάκη τῆς χήρας, ποιήσας πηγὴν πλησμονῆς εἰς ἔτη τρία καὶ μῆνας ἔξ. ὁ ἀποστείλας ἵππους καὶ ἄρμα πυρὸς πρὸς 'Ηλίαν καὶ ἐἰσαγαγὼν αὐτὸν εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ χαρισάμενος 'Ελισσαίφ

Δαρίο χριο ας οπίσω ποιμνιων ο εξ οπίγου απεόρου εν τη σορίφ και
ξ. 205 έλαίου όλίγου έν τῷ κα μάκη τῆς χήρας, ποιήσας πηγὴν πλησμονῆς εἰς
ἔτη τρία καὶ μῆνας ἔξ. ὁ ἀποστείλας ἴππους καὶ ἄρμα πυρὸς πρὸς
Ἡλίαν καὶ εἰσαγαγών αὐτὸν εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ χαρισάμενος Ἐλισσαίφ
πνεῦμα διπλοῦν καθώς ἤτήσατο· ὁ κελεύσας ξύλφ ποιῆσαι θαυμάσια ἐν
Αἰγύπτφ, καὶ ῥάβδφ ξηρῷ τοῦ ᾿Ααρών ποιῆσαι καρπόν. εἰρήνη ἐκείνη,
ἡ ἐνδυναμώσασα τὸν Ἰωβ ἐν τοῖς πειρασμοῖς, καὶ ἐξαγαγοῦσα τὸν Λώτ
ἐκ τοῦ κατακλυσμοῦ τοῦ πυρός. ὁ γενόμενος μετὰ τῶν πατέρων πάντων,
ῷ καὶ πιστεύσαντες καὶ ὂν ἀγαπήσαντες ἐξῆλθον ὀπίσω αὐτοῦ ὑπομεί-

ναντες ὀνείδη καὶ θλίψεις· καὶ ἐγένοντο ξένοι καὶ πτωχοί, καὶ πάροικοι
¹ κυμάτων corr. marg.: κύμασι text.
² τὰς cod.

καὶ δεδιωγμένοι, έξουδενώσαντες τὸν κόσμον, καταφρονήσαντες τοῦ θανάτου, καὶ ἀρνησάμενοι ἐαυτούς· καὶ ἐπειράσθησαν παντὶ πειρασμῷ, καὶ ἐβλήθησαν εἰς θηρία, καὶ γεγόνασι θέατρον τῷ κόσμῳ· καὶ διελθύντες διὰ πυρὸς καὶ ὕδατος ἐξῆλθον εἰς ἀναψυχήν. | 6. 205 $^{\rm b}$

ΙΙ. ταῦτα δὲ ἔγραψα ὑμῖν, ἀδελφοὶ ἀγαπητοί, ἴνα γνῶτε ὡς ἀφ' ἦς ημέρας έκτίσθη δ 'Αδάμ έπὶ της γης καὶ έως της συντελείας τοῦ αἰώνος ούχ ήσυχάζει ὁ πονηρὸς ποιείν πόλεμον μετὰ τῶν ἀγίων. ἐν αὐτῶ γὰρ τῶ σώματι ὧ 1 ἐσμὲν ἐνδεδυμένοι, λοιπὸν μετὰ τὴν παράβασιν τοῦ πρωτοπλάστου, οίκει και άναστρέφεται μεθ' ἡμῶν πονηρῶς και δολίως έν ταις πανουργίαις και τοις έπιτηδεύμασιν αὐτοῦ. όσοι δέ είσι νήπιοι καὶ ἀγύμναστοι τῶν πολέμων αὐτοῦ περισσοτέρως τραυματίζονται ύπ' αὐτοῦ διὰ τὴν ἀπλότητα τῆς νηπιότητος αὐτῶν ἐφ' ὅσον δὲ τὸν Κύριον έν άληθεία ζητοῦσιν οὐ πίπτουσι· γέγραπται γάρ Φυλάσσων τὰ νήπια ὁ Κύριος ὅπλον γὰρ οὐράνιον οἱ Χριστιανοὶ ἐνδεδυμένοι έν αὐτῷ ποιοῦσι πόλεμον, ὡς εἶς πρὸς ἔνα, κρυπτῶς, ἐν ταῖς ἐαυτῶν ψυχαις. και οι μεν ἄνθρωποι κατέναντι άλλήλων πολεμούντες καιρούς έχουσιν έν οις πολεμούσι, και μετά τον προς άλλήλους πόλεμον έκασ- f. 206 τος αὐτῶν ἀναπαύεται καὶ καθέζεται ἐν τῆ πατρίδι αὐτοῦ μεθ' ἡσυγίας καὶ εἰρήνης. ὅσοι δὲ μετὰ τοῦ Σατανᾶ πόλεμον ποιοῦσι, νυκτὸς καὶ ήμέρας οἱ τοιοῦτοι ἐν ἀγῶνι στήκουσιν· ἐν ἐνὶ γὰρ οἴκω, ὅς ἐστι τὸ σωμα, κατέλυσε ψυχή ἀνθρώπου καὶ ὁ Σατανᾶς, πρὸς ὃν πολεμεῖ εκεῖ οίκει έν αὐτῶ καὶ ἀναστρέφεται, καὶ διὰ τοῦτο ἐγγύτερος ἐστι τῆς ψυχῆς πασαν ώραν δια τοῦτο οὐχ ἡσυχάζουσιν οὕτε ἀναπαύονται, ἔως οῦ ένδύσωνται όπλον καὶ δύναμιν έξ ύψους, έπειδή έπίστευσαν καὶ έγνωσαν διὰ τοῦ θεοῦ, ὅτι ἐστὶ μετ' αὐτῶν ὁ φονεὺς τῆς ἀνθρωπότητος καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς πολέμους αὐτῶν ἤδονται, ἐν οἷς ἔγνωσαν ὅτι τὸν θεὸν ἀγαπῶσι, καὶ μετὰ τοῦ Σατανᾶ πολεμοῦσι σὺν τῆ δυνάμει τοῦ θεοῦ. ὀλίγοι δέ είσι καὶ σπάνιοι οἱ εἰδότες ὅτι ἐστὶ μετ' αὐτῶν ὁ ἀφανιστής τῶν ψυχῶν· διὰ τοῦτο ἐν θλίψει εἰσί, καὶ οὐκ ἔστιν ἐπὶ γῆς δς παρα καλέσει [. 2066 αὐτούς, ἐπειδή προσέχουσι καὶ προσδοκῶσιν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ἵνα δέξωνταί τι ἐν αὐτοῖς, καὶ ἐν ἐκείνη τῆ δυνάμει καὶ τῷ ὅπλφ τοῦ πνεύματος νικώσιν. έξ οὐρανοῦ γάρ έστιν ἣν δέχονται δύναμιν, μὴ φαινομένην όφθαλμοις σαρκός. ὅσον γὰρ τὸν θεὸν ζητοῦσιν ἐξ ὅλης καρδίας, δύναμις θεοῦ κρυπτῶς πᾶσαν ὥραν βοηθεῖ αὐτοῖς εἰ δὲ καὶ πειράζονται ὑπὸ τοῦ

1 δ coniecit W. Scott, cf. δπλον . . . ἐνδεδυμένοι infra.

Σατανα διὰ τὴν ἀσθένειαν αὐτων. ἀλλ' οὐκ ἐγκαταλιμπάνει αὐτοὺς ὁ Κύριος έπὶ πολὺ έμποδισθηναι καὶ έπὶ πλείον πειρασθηναι· αὐτοὶ δὲ οὶ πόλεμοι διδάσκουσιν αὐτοὺς γνωναι τί ἐστιν ὁ Σατανας, καὶ πως φθείρει τοὺς ἀνθρώπους καὶ αὐτὰ τὰ πάθη τῶν πολέμων διδάσκουσιν αὐτοὺς ἐγγίζειν πρὸς τὸν θεὸν τὸν σωτήρα τοῦ κόσμου· καὶ ἐπὰν γνῶσι την ασθένειαν έαυτων, μη δυνάμενοι νικήσαι, τότε ζητούσιν έκ θεού όπλον σπουδαίως καὶ οὕτως ἐνδυσάμενοι τὴν πανοπλίαν τοῦ πνεύματος. γίγνονται νικηταί, καὶ πίπτει ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτῶν ὁ ἐχθρὸς τῶν f. 207 ψυχῶν. δι' ὧν ὅπλων καταλύεται τὰ τείχη τῆς ἀμαρτίας τὰ κυκλώσαντα την ψυχήν, καὶ ψυχαὶ αὶ έγκεκλεισμέναι εἰς σκότος εἰς φῶς ἐξέρχονται. καὶ πρὸς τὸν πατέρα αὐτῶν τὸν οὐράνιον ἐγγίζουσι, καὶ κάλλος ὡραιότητος θεϊκόν ενδύονται, καὶ δόξαν καὶ δύναμιν περιζώννυνται, καὶ πάντα τὰ ἐπιτηδεύματα τοῦ πονηροῦ πνεύματος μανθάνουσιν, ώς φησιν ὁ ἀπόστολος Οὐ γὰρ αὐτοῦ τὰ νοήματα ἀγνοοῦμεν, καὶ μετὰ τοῦ πνεύματος τοῦ ἀγίου συμμίγνυνται, καὶ τὸ θέλημα τοῦ πατρὸς τοῦ ἐν οὐρανοῖς ποιοῦσι.

ΙΙΙ. γινώσκετε οὖν, ἀδελφοὶ ἀγαπητοί, ὅτι ὅσοι ἐτοιμάζουσι τὰς έαυτων ψυχάς γενέσθαι γην τοῦ οὐρανίου σπόρου, ἐκεῖ ὁ ἐχθρὸς σπεύδει σπείραι τὰ ζιζάνια αὐτοῦ· διὸ καὶ ἐπειράσθητε ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ, καὶ ἀκηκοότες ἐλυπήθημεν ἐπὶ πολύ. καὶ τοῦτο δὲ ἴστε· ὡς εἰ μή τινες ἐξ όλης καρδίας ζητήσουσι τὸν Κύριον, οὐ πειράζονται ὑπὸ τοῦ Σατανᾶ φανερώς, άλλά κρυπτώς και δολίως διά της άπάτης αὐτοῦ ἐξαφανίζει f. 207 τ τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων, | φθείρων καὶ ἀπαλλοτριῶν ἀπὸ θεοῦ· καὶ τὰ νῦν, ἀδελφοί, θαρσείτε καὶ μὴ δειλιάσητε ἐν μηδενί, καὶ μὴ πτύρεσθε ἐν ταις φαντασίαις τοῦ ἀλλοτρίου, και ἐν τῆ προσευχῆ μὴ γίνεσθε συγκεχυμένοι έν πλείοσι καὶ ἀπρεπέσι κραυγαῖς, ἔσεσθε δὲ ἐκδεχόμενοι τὴν χάριν τοῦ Κυρίου ἐν πόνω ψυχῆς καὶ πείνη νοός οὐ γὰρ πρὸς ὑμᾶς μόνον τοιαθτα γεγόνασιν, άλλὰ καὶ ἐνταθθα ὅμοια γεγόνασι πρός τινας ταθτα δε συμβέβηκεν εν τῷ πρώτῳ καιρῷ ὅτε γὰρ ἤρξαντο προσκαρτερείν έν προσευχαίς, έν πειρασμοίς έκλυδωνίσθησαν διά τὸ άγυμνάστους αὐτοὺς είναι, καὶ διὰ τὴν νηπιότητα αὐτῶν συνεχύθησαν. τὸ λοιπὸν, ἀδελφοί, θαρσεῖτε καὶ παρακαλεῖσθε καὶ ἐκδέχεσθε, μεριμνῶντες ύπὲρ τῶν ψυχῶν ὑμῶν, σπουδάζοντες προσκαρτερεῖν τἢ προσευχἢ, καὶ μη έκκακήση ὁ νοῦς ὑμῶν, γέγραπται γὰρ Ὑπομονης χρείαν ἔχετε, ΐνα ποιήσαντες τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ κομίσησθε τὰς ἐπαγγελίας. καὶ ὁ

Κύριος | εἶπεν Ἐὰν δύο ὑμῶν συμφωνήσωσιν, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, πᾶν δ ἐὰν f. 208 αἰτήσωνται, λήψονται· ὅσοι γὰρ ἐν ἀληθεία τὸν θεὸν ζητοῦσι, δύναμιν θεϊκὴν δέχονται ἐν ταῖς ψυχαῖς, καὶ οἱ τοιοῦτοι τῷ οὐρανίῳ χρίσματι προσεγγίζοντες αἰσθάνονται ἐν ἐαυτοῖς τῆς γεύσεως καὶ γλυκύτητος τοῦ μέλλοντος αἰῶνος· οἱ τοιοῦτοι μείζονές εἰσι πάντων ἀνθρώπων τῶν κατοικούντων ἐπὶ τῆς γῆς. ἡ εἰρήνη τοῦ Κυρίου ἡ γενομένη μετὰ πάντων τῶν ἀγίων πατέρων καὶ φυλάξασα αὐτοὺς ἀπὸ παντὸς πειρασμοῦ, αὕτη ἔσται μεθ' ὑμῶν ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἰοῦ καὶ τοῦ ἀγίου πνεύματος· ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΝΒ

'Ο λόγος τοῦ θεοῦ ἔργον ἀληθείας ἐπιζητεῖ. εἶτά ἐστιν ἀνθρώπω τὸ λέγειν, τὸ ἀκούειν, καὶ τὸ ποιείν. διὰ τοῦτο γὰρ ἀκούει τις τοῦ λέγοντος. ίνα της άκοης τὸ ἔργον ἐκτελέση. ταύτη τη ἡμέρα ὁ Κύριος ἐγεννήθη, ή ζωή καὶ ή σωτηρία τῶν ἀνθρώπων σήμερον γέγονε καταλλαγή θεότητος πρός ανθρωπότητα καὶ ανθρωπότητος πρός θεότητα σήμερον ε 2086 έσκίρτησε πάσα ή κτίσις οἱ ἄ νωθεν ἀπέστειλαν πρὸς τοὺς κάτω καὶ οί κάτω πρὸς τοὺς ἄνω· σήμερον τοῦ σκότους θάνατος γέγονε καὶ τοῦ άνθρώπου ζωή σήμερον δδὸς γέγονε πρὸς θεὸν τοῖς άνθρώποις καὶ θεοῦ όδὸς εἰς τὴν ψυχήν: τὸ πρίν γὰρ ἔλεγεν ὁ προφήτης 'Οδοί Σιών πενθοῦσι παρὰ τὸ μὴ εἶναι ἐρχομένους εἰς ἐορτήν, τῆς ψυχῆς τὴν ἐρήμωσιν καὶ τὸν ἀφανισμόν αἰνισσόμενος, οὕτε γὰρ ὁδὸς θεοῦ εἰς ψυχὴν καὶ ἀνθρώπου διάνοιαν ην ούτε ψυχη είς θεον περιεπάτει. 1 σήμερον άγαλλιαται τὰ πεδία καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς, ἡ γῆ τῆς ψυχῆς δεχομένη ὅμβρον ἐξ οὐρα-'Ο Κύριος έβασίλευσεν, εὐπρέπειαν ένεδύσατο· ὅτι τὸ πρὶν κύριος καὶ βασιλεὺς ὁ ᾿Αδὰμ κατασταθεὶς ἰδοὺ διὰ τὴν παράβασιν δοῦλος τῆς άμαρτίας γέγονε· σήμερον βασιλεύει τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ, Δεῖ γὰρ αὐτόν, φησί, βασιλεύειν σήμερον Έστερέωσε την οἰκουμένην, την πρίν έρημον ψυχὴν καὶ σαλευομένην καὶ τρέμουσαν, ἐν φόβω καὶ δειλία τῆς ἀμαρτίας f. 200 κατεχομένην, 'Εν γὰρ τῆ κατάρα, φησί, στένων | καὶ τρέμων ἔση ἐπὶ τῆς γης - έπειδη γαρ ο οίκος αὐτης έν άμμω ῷκοδόμητο, έν σάλω καὶ τρόμω ην σήμερον είς την ασάλευτον πέτραν της θεότητος η οίκία της ψυχης ώκοδομήθη. χαίρουσιν ἄγγελοι, οὐρανοί, ἀστέρες, ήλιος, σελήνη, ἡ γῆ, καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῆ, ὄρη καὶ βουνοὶ σκιρτῶσιν εἰ γὰρ ἐν τῷ ἐξέρχεσθαι έκ της Αίγύπτου τὸν Ἰσραηλ συνέχαιρε πάντα τὰ κτίσματα, οὐρανὸς σκέπων νέφει φωτὸς ἡμέρας, καὶ νυκτὸς ἐν στύλω πυρός, τὰ ὄρη ώσει κριοί και οι βουνοί ώς άρνια προβάτων, πόσω μαλλον έπι τοῦ άληθινοῦ Χριστοῦ γεννηθέντος σήμερον, καὶ γὰρ τὸ πρὶν πᾶσα ἡ κτίσις έβόησεν εἰς φθορὰν μετενεχθεῖσα, πεσόντος τοῦ ᾿Αδὰμ τοῦ ὄντος βασιλέως αὐτῶν, ὂν εἰκόνα θεοῦ ἰδίαν ὑπάρχοντα ἦλθεν ὁ Κύριος ἀνακαινίσαι καθώς έδει καὶ ἀνακτίσαι· ἐπληρώθη ὁ χρόνος τῆς καταδίκης τοῦ ἀνθρώ-

1 περιεπάτη cod.

που· ἐπληρώθησαν οἱ προκατηγγελμένοι ὑπὸ τῶν προφητῶν καιροί· νῦν ἀνακαλεῖται ἐκ τῆς αἰχ μαλωσίας καὶ τῆς ἐξορίας, Ἡγγικε γὰρ ἡ [. 209] βασιλεία τῶν οὐρανῶν· ἐπληρώθη ὁ χρόνος τῶν δεσμῶν καὶ τῆς φυλακῆς καὶ τῆς ἐν τῷ σκότει καταδίκης τοῦ ᾿Αδάμ. σήμερον αὐτῷ γέγονε λύτρωσις καὶ ἐλευθερία τῆς καταλλαγῆς, καὶ ἡ κοινωνία πρὸς τὸ πνεῦμα, καὶ ἡ συνάφεια πρὸς τὸν θεόν· σήμερον ἤρθη ἡ αἰσχύνη τοῦ προσώπου αὐτοῦ, καὶ ἐδόθη αὐτῷ παρρησία ἀνακεκαλυμμένῳ προσώπῳ ἐνορῶν καὶ κιρνῶσθαι τῷ πνεύματι· σήμερον ἀπολαμβάνει ἡ νύμφη τὸν ἐαυτῆς νυμφίον· σήμερον ἐνότης καὶ κοινωνία καὶ καταλλαγὴ τῶν ἐπουρανίων καὶ τῶν ἐπιγείων γέγονε, θεὸς καὶ ἄνθρωπος.¹

ΙΙ. ἔπρεπε γὰρ αὐτῷ ἐνδυσαμένῳ τὸ σῶμα ἐλθεῖν καὶ ἐπιστρέψαι καὶ καταλλάξαι τοὺς ἀνθρώπους τῷ ἰδίῳ Πατρί· ἄνοπλος ἐλθών, τὸ ὅπλον τοῦ ἀνθρώπου² ἔλαβεν, ὅπερ ἐστὶ τὸ σῶμα, καὶ δι' αὐτοῦ ἐπολέμησε καὶ ἀπέκτεινε τὸν θάνατον· διὰ σώματος νεκροῦ ἐθανατώθη ὁ ἐχθρός· διὰ τοῦ ἰδίου | ὅπλου κατέκρινεν ἐν τῷ σώματι τὴν ἀμαρτίαν· ὥσπερ γὰρ οἱ f. 210 ἐχθροὶ ³ ἐπερχόμενοι διὰ τῶν ἰδίων τῆς πόλεως ὅπλων καὶ μαγγάνων, λέγω δὴ τῶν βαλλίστρων ἢ ἄλλων τινῶν, σπουδάζουσι καθελεῖν τὰ τείχη, οὕτως καὶ ὁ ἐχθρὸς λαβὼν ὑποχείριον τὸν ᾿Αδάμ, ὥσπερ ὅπλῳ χρησάμενος τῷ αὐτοῦ σώματι, δι' αὐτοῦ ἐνεμήθη καὶ ἢχμαλώτευσε πάντας τοὺς ἀνθρώπους· ὡσαύτως καὶ ὁ Κύριος, ὥσπερ ὅπλον λαβὼν τὸν ἄνθρωπον, δι' αὐτοῦ τὰ τείχη καὶ τὰ ὀχυρώματα τοῦ πονηροῦ καὶ πᾶσαν αὐτοῦ τὴν μηχανὴν καὶ τὴν πονηρὰν κατασκευὴν, ἢ ⁴ κατὰ τοῦ ἀνθρώπου ἐχρήσατο, διέλυσε καὶ ἡφάνισε ⁵ κατὰ τὸ εἰρημένον ʿΩς τὸ σκότος αὐτῆς, οὔτως καὶ τὸ φῶς αὐτῆς· ¨Ωσπερ γὰρ ἐν τῷ ᾿Αδὰμ πάντες ἀποθνήσκουσιν, οὔτως καὶ ἐν τῷ Χριστῷ πάντες ζωοποιηθήσονται·

ΙΙΙ. νεκρὰ γὰρ ἦν ἡ ἀνθρωπίνη φύσις τὸ πρὶν ἀπὸ θεοῦ, ἄκαρπος στεῖρα καὶ ἄγονος ἡ ψυχή. νῦν ἐξ οὐρανοῦ σπέρμα ἐδέξατο, | ἴνα δυνηθῆ f. 211 καρποὺς τοῦ πνεύματος ἐνεγκεῖν. ὁ ᾿Αδὰμ εῖς ἦν, καὶ ἐξ αὐτοῦ ἡ γυνή, καὶ εἰ μὴ συνήφθη ᾿Αδὰμ τῆ γυναικὶ αὐτοῦ, καρποὺς οὐκ ἐποίει· οὕτως ἐὰν μὴ συναφθῆ ἡ ψυχὴ καὶ κοινωνήση τῷ Χριστῷ, καρποὺς τοῦ πνεύματος ἐνεγκεῖν οὐ δύναται. τὸ σπέρμα γὰρ τὸ θεϊκὸν ὁ λόγος, ὁ πεσὼν

¹ θεδς και ἄνθρωπος ad caput marginale, non ad textum ipsum, olim pertinuisse putat W. Scott.

² θανάτου coniecit W. Scott.

⁴ n textus: no corr. marg.

³ ol έχθροι addita sunt in margine.

⁵ ήφάνησε cod.

εἰς τὴν θεοτόκον Μαρίαν, εἰς πάσας τὰς πιστευούσας ψυχὰς πίπτει, καὶ οὕτως γεννῶνται ἐκ τοῦ πνευματικοῦ γεννήματος τῆς σωτηρίας, καθώς φησι Διὰ τὸν φόβον σου, Κύριε, ἐν γαστρὶ ἐλάβομεν καὶ ἀδινήσαμεν καὶ ἐτέκομεν πνεῦμα σωτηρίας, καὶ οὕτως καρποφορεῖ ψυχὴ τῷ θεῷ. Ἡ γυνὴ γάρ, φησίν, ὅταν ἀδίνη, λύπην ἔχει· ἐπὰν δὲ γεννήση, χαίρει, ὅτι ἐγεννήθη ἄνθρωπος εἰς τὸν κόσμον· καὶ ἡ ψυχὴ λαβοῦσα τὸν ἐπουράνιον σπόρον, ἔως ἃν ἀδίνη θλίψιν ἔχει, βασανιζομένη ὑπὸ ποικίλων πειρασμῶν, ἐπὰν δὲ γεννήση, τουτέστι¹ τελειωθῆ, χαίρει διηνεκῶς χαρῷ ἀνεκλαλήτῳ, ὅτι ἐγεννήθη ἐπουράνιος καὶ καινὸς ἄνθρωπος εἰς τὸν ἄνω κόσμον.

IV. καὶ ὤσπερ τὸ σῶμα | λαβὼν ὁ Κύριος ἀνήνεγκε καὶ ἐκάθισεν ἄνω ἐν δεξιᾳ τῆς μεγαλωσύνης ἐν ὑψηλοῖς, οὕτως καὶ νῦν τὰς πιστευούσας ψυχὰς καὶ ἀξίας τοῦ θεοῦ μεθιστᾳ καὶ μεθίστησιν εἰς τὴν βασιλείαν αὐτοῦ, γεννήσας αὐτὰς ἄνωθεν ἐκ τοῦ ἰδίου πνεύματος, καθώς φησιν ὁ Κύριος Ὁ πιστεύων εἰς ἐμὰ μεταβέβηκεν ἐκ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ζωήν. οἱ γὰρ ἐν ἀληθείᾳ πιστοὶ καὶ ἐν τῆ γῆ μένοντες ἄνω ἐν τοῖς οὐρανοῖς διακονοῦσι τῷ Κυρίῳ, καὶ αὐτὸς δὰ ἄνω καθεζόμενος εἰς τὸν θρόνον τῆς μεγαλωσύνης αὐτοῦ κάτω ταῖς τῶν ἀγίων ψυχαῖς ὡς ἐνθρόνοις ἐπαναπαύεται· μέλη γὰρ καὶ σῶμα αὐτοῦ εἰσι, πᾶσα ἡ ἐκκλησία τῶν ἀγίων, αὐτὸς δὰ ἡ κεφαλἡ τῆς ἐκκλησίας τυγχάνει· ὤσπερ γὰρ μία ψυχὴ ἐν ὄλῳ τῷ σώματί ἐστι, καὶ ἔκαστον μέλος τοῦ σώματος ὑπὸ τῆς μιᾶς ψυχῆς διοικεῖται, οὕτω πάντες οὶ ἄγιοι εἰς τὸ πνεῦμα τῆς θεότητος ζῶσι καὶ ὑπ' αὐτοῦ διοικοῦνται, καὶ ἔκαστον μέλος | ζῆ ἐν τῆ ὑποστάσει καὶ τῆ θεϊκῆ ψυχῆ.

V. καὶ ὡς τὸ σῶμα ἐὰν ἢ παρὰ χεῖρα ἢ παρὰ πόδα ἢ παρ' ὀφθαλμόν, ἐπίμωμός ἐστιν ὁ ἄνθρωπος, οὕτως καὶ ἡ ψυχὴ χωρὶς τῆς ἐπουρανίου ψυχῆς καὶ τοῦ θεϊκοῦ πνεύματος ἀτελὴς καὶ ἐπίμωμός ἐστιν, ἀπόβλητος τῆς βασιλείας τυγχάνουσα· Ἐὰν μή τις γάρ, φησί, γεννηθῆ ἄνωθεν, οὐ δύναται εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ. δύο γὰρ χεῖρες καὶ δύο πόδες καὶ δύο ὧτα τέλειος ἄνθρωπός ἐστιν· ἀλλὰ καὶ δύο πτεροῖς τὸ ὅρνεον δύναται πετασθῆναι, ἐνὶ δὲ πτερῷ πετασθῆναι οὐ δύναται· ἀλλὰ καὶ δύο διαθῆκαι τοῖς ἀνθρώποις ἐδόθησαν, καὶ χωρὶς τῆς καινῆς ἡ μία ἀδύνατος ἡν· καὶ πάντα τὰ ζεύγη, δύο ὄντα, ἔν ἐστι, καὶ οὕτω τέλεια ἀποδείκνυνται. οὕτω καὶ τὸν ἀληθῆ χριστιανὸν εἶναι δεῖ· ὁ γὰρ Κύριος

¹ τουτέστι textus: τουτέστιν corr. marg.

εὐδόκησεν αὐτὸν ἔχειν δύο ψυχάς, μίαν τὴν κτισθεῖσαν καὶ μίαν ἐπουράνιον ἐκ τοῦ θεϊκοῦ πνεύματος, καὶ οὕτω δύνανται εἶναι τέλειοι καὶ χρή σιμοι εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ἰπτάμενοι καὶ κουφιζόμενοι ὑπὸ f. 212* τῶν πτερύγων τοῦ πνεύματος.

VI. ώσπερ γαρ δ ουρανός άρρενικώς όνομάζεται ή δε γη θηλυκώς, ούτω νυμφίος δ οὐράνιος Χριστός, καὶ νύμφη αὐτοῦ ἡ ώραία ψυχή καὶ άπαθής. καὶ ἄνωθεν μὲν ὅμβρος ἐκ τοῦ θεοῦ κατέρχεται, αὕτη δὲ ὡς γῆ καλλίστη δεγομένη τους καρπούς του πνεύματος αποδίδωσιν. ὥσπερ γαρ ή Εὔα χωρίς της τοῦ ᾿Αδὰμ συναφείας στείρα καὶ ἄκαρπος ἦν. οὔτω καὶ ψυχή χωρίς της τοῦ πνεύματος συναφείας καὶ συγκράσεως τοῦ έπουρανίου νυμφίου Χριστοῦ χήρα καὶ ἄκαρπος καὶ στεῖρα τυγχάνει τῆ βασιλεία των ουρανών, άλλά και δ έπουράνιος νυμφίος άνευ της σπουδής τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ θελήματος οὕτε οἰκεῖ είς αὐτόν οὕτε κιρνάται ωσπερ γάρ οίνος κιρνώμενος ύδατι πόσιμος καὶ ἡδύς ἐστιν, ούτω καὶ ἡ θεότης ἐαυτὴν κεράσασα τῆ ἀνθρωπότητι ἦλθεν ϊνα πάντας τούς θέλοντας καὶ πιστεύοντας κε ράση τῷ ίδίω πνεύματι, καὶ οὕτως είς f. 213 ηδυτάτην καὶ εύνοστον μεταβληθώσι προαίρεσιν. ὤσπερ δὲ βαφὲν έριον έν πορφύρα έν γέγονεν, οὕτω καὶ τελείως βαπτιζόμεναι ψυχαὶ τῷ πνεύματι πορφύρα πνευματική άποτελοῦνται κατά τὸ γεγραμμένον Τὸ γεγεννημένον έκ τοῦ πνεύματος πνεῦμά έστιν: ὥσπερ καὶ σῶμα τοῦ Κυρίου κερασθέν τη θεότητι θεός έστιν ωσπερ δε σίδηρος βληθείς είς πῦρ πῦρ ἐστι, καὶ οὐδὲν δύναται αὐτοῦ ἄψασθαι ἢ ἐγγίσαι, ἐπεὶ ἀφανίζεται καὶ ἀναλίσκεται, εἰ μὴ μόνον τὸ πῦρ μετὰ τοῦ πυρός ἢ ἄνθρακες πυρὸς μετὰ ἀνθράκων δύνανται είναι άβλαβεῖς, οὕτω καὶ πᾶσα ψυχὴ διὰ τοῦ πυρὸς τοῦ πνεύματος καθαρισθεῖσα καὶ πῦρ καὶ πνεῦμα γενομένη δύναται είναι μετά τοῦ άχράντου σώματος τοῦ Χριστοῦ. Ψυχήν δὲ άμύητον τούτου τοῦ πνεύματος άδύνατον έκει προσεγγίσαι, η άποβλέψαι είς την θείαν έκείνην άστραπήν, καὶ ζην έν αὐτη. Εκαστον γάρ (. 2136 πράγμα έκει έστι και έκει ζή, όθεν έγεννήθη τὰ ζώα τὰ έν τῷ ὕδατι διὰ τὸ ἐκεῖ γεννηθηναι ἐκεῖ ζῶσι· τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ ἰπτάμενα ἐν τῷ άξρι είς αὐτὸν ἀναπαύονται. ὁμοίως καὶ ἡ τῶν ψυχῶν διαγωγή, καὶ ὁ άηρ των έχόντων τὰς τοῦ πνεύματος πτέρυγας έπάνω έστὶν είς τὰ ύψη της θεότητος, έκειθεν γάρ έγεννήθησαν.

VII. ὥσπερ δὲ ἡνίοχος κατέχων τὰ λῶρα ἡνιοχεῖ καὶ ἄγει τὰ ζῷα ὡς οἶδε καὶ ὡς βούλεται, οὕτως καὶ ὁ Κύριος ἐν τοῖς ὑψίστοις ἡνιοχεῖ καὶ

6

κυβερνα τὰ κτίσματα έν οὐρανώ καὶ ἐπὶ γῆς ώς αὐτὸς ἐπίσταται. αύτὸς γάρ έστιν έν οὐρανοῖς έκ δεξιῶν τῆς μεγαλωσύνης καθεζόμενος, καὶ αὐτός ἐστι τὰ ἐπὶ τῆς γῆς διοικών καὶ πᾶσι τοῖς ἀγίοις συνών καὶ συνοικών αυτός έστιν άνω, και αυτός έστι κάτω αυτός έστιν δ θεός, και αὐτός ἐστιν ἄνθρωπος αὐτός ἐστιν ὁ ζῶν, καὶ αὐτός ἐστιν ὁ ἀποθανών. f. 214 αὐτός ἐστιν ὁ τῶν πάντων Κύριος, καὶ αὐτός ἐστιν ὁ τῶν πάντων δοῦλος. αὐτός ἐστι τὸ ἀρνίον, καὶ αὐτός ἐστιν ἡ θυσία αὐτός ἐστιν ὁ μόσγος ὁ τυθείς, καὶ αὐτός έστιν ὁ θύων ἀρχιερεύς αὐτός έστιν ὁ παθών, καὶ αὐτός ἐστιν ὁ ἀπαθής · αὐτός ἐστιν ὁ νυμφίος, καὶ αὐτός ἐστιν ἡ νύμφη. αὐτός ἐστιν ὁ νυμφών, καὶ αὐτός ἐστιν ὁ παστός αὐτός ἐστιν ὁ παράδεισος, καὶ αὐτός ἐστι τὸ ξύλον τῆς ζωῆς. αὐτός ἐστιν ἡ πόλις Ἱερουσαλήμ, καὶ αὐτός ἐστιν ὁ ναὸς καὶ τὰ ἄγια τῶν ἀγίων αὐτός ἐστι τὸ $\pi \epsilon \lambda \alpha \gamma o s$, καὶ αὐτός έστιν ἡ οἰκουμένη· αὐτός έστιν ἡ τροφὴ τῶν ψυχῶν, καὶ αὐτός ἐστιν ὁ τῆ σωτηρία τούτων τρεφόμενος αὐτός ἐστιν ὁ ἄρτος ὁ ζων, καὶ αὐτός ἐστι τὸ ὕδωρ τῆς ζωῆς αὐτός ἐστιν ἡ ἄμπελος ἡ ἀληθινή, καὶ αὐτός έστιν ὁ οἶνος τῆς εὐφροσύνης αὐτός έστιν ὁ μαργαρίτης, καὶ αὐτός ἐστιν ὁ θησαυρός · αὐτός ἐστιν ἡ σαγήνη, καὶ αὐτός ἐστιν ὁ πολεμιστής αὐτός έστι τὸ ὅπλον, καὶ αὐτός έστιν ὁ νικῶν αὐτός έστιν έ 2145 ή περιτομή, καὶ αὐτός έστι τὸ σάββατον καὶ ὁ νόμος Ιαὐτός έστιν ή κεφαλή της έκκλησίας των άγίων, καὶ αὐτός έστιν ὁ τοῦ σινάπεως κόκκος. αὐτός ἐστιν ὁ ἀμπελών, καὶ αὐτός ἐστιν τὸ ἄροτρον αὐτός ἐστιν ἡ γάρις, καὶ αὐτός ἐστιν ἡ πίστις αὐτός ἐστιν ὁ γάμος, καὶ αὐτός ἐστι τὸ ένδυμα τοῦ γάμου· αὐτός έστιν ἡ δδός, καὶ αὐτός έστιν ἡ θύρα· αὐτός έστιν ὁ ήλιος της δικαιοσύνης, καὶ αὐτός έστι τὸ φῶς τῶν ψυχῶν αὐτός έστιν ή ζωή, καὶ αὐτός έστιν ή βασιλεία αὐτός έστιν ή άρχη καὶ αὐτός έστι τὸ τέλος· αὐτός έστιν ὁ πάντων ἐπέκεινα, καὶ αὐτός ἐστιν ὁ τὰ πάντα έν πᾶσι γινόμενος. τοῦτο τὸ ἱερὸν καὶ θεῖον γέννημα έγεννήθη ημίν έν τη ημέρα ταύτη, ή σωτηρία καὶ ή ζωή των ψυχών ήμων δόξα τη μεγαλειότητι αὐτοῦ· δόξα τῆ φιλανθρωπία· δόξα τῆ ἀνεικάστω προνοία αὐτοῦ περὶ τὸ γένος ἡμῶν. παρακαλέσωμεν οὖν καὶ ἡμεῖς καὶ πιστεύσωμεν δέξασθαι αὐτόν, ἵνα καὶ ἡμεῖς εὐρόντες αὐτόν ἀπολαύσωμεν ί. 215 αὐτοῦ, τοσούτων άγαθων γινομένων ἐν ἡμῖν βουλήσει πατρὸς καὶ υἱοῦ καὶ ἀγίου πνεύματος, εἰς τοὺς αἰῶνας ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΝΓ

Ι. δ βουλόμενος θεῷ εὐαρεστῆσαι καὶ υἱὸς θεοῦ γενέσθαι καταξιωθῆναι πρὸ πάντων τῆς μακροθυμίας δραξάμενος ὀφείλει εὐχαριστεῖν ἐν ταῖς ἀπαντώσαις θλίψεσι διαφόροις, στενοχωρίαις τε καὶ ἀνάγκαις· λέγω δὴ νοσημάτων καὶ παθῶν, ἤτοι πνευματικῶν θλίψεων τῶν ἐπαγομένων ὑπὸ τῶν τῆς πονηρίας πνευμάτων, ἤτοι ζημιῶν σωματικῶν ἀδοξιῶν τε καὶ ὑβρεων ὑπὸ ἀνθρώπων ἐπαγομένων· ἄπερ πάντα ἐμπόδια τυγχάνει, τοῦ τῆς βασιλείας ἀλλοτριῶσαι καὶ μὴ προσεγγίσαι τὴν ψυχὴν τῷ θεῷ. ἐν τούτοις τοίνυν πᾶσι τοῖς ἀπαντῶσιν ὁ βουλόμενος εὐδοκιμῆσαι παρὰ Χριστῷ ὀφείλει χαίρειν, ἤδεσθαι καὶ ἀγαλλιᾶν, καὶ τῆ πρὸς θεὸν ὁρμῆ ζέειν, καὶ τῆ προαιρέσει πρὸς αὐτὸν σπεύδειν, καὶ ὅτε μᾶλλον ἐν τοῖς τοιούτοις ἐμποδισθῆ, ἀναπαύεσθαι καὶ γενναίως ὑπερπηδᾶν ¹ πᾶσαν θλίψιν τῆ πρὸς Κύριον ἀγάπη· εἰ δὲ μὴ οὕτως διακεῖται μήτε οὕτως [. 215^b ἐαυτὸν εὐτρεπίζει, ὀδυνᾶται καὶ στενοχωρεῖται μὴ ἀνδριζόμενος· ὀ τοιοῦτος ζωῆς οὐ γίνεται τέκνον, ἐπειδὴ μὴ γέγονε μιμητὴς καὶ ἀκόλουθος πάντων τῶν ἀγίων, μήτε τοῖς ἵχνεσι τοῦ Κυρίου ἀκολουθεῖ.²

ΙΙ. κατανόησον γὰρ ὡς συνετός, καὶ βλέπε πῶς ἐξ ἀρχῆς οἱ πατέρες, οἱ πατριάρχαι, οἱ προφῆται, οἱ ἀπόστολοι, οἱ μάρτυρες καὶ πάντες οἱ τῆς ζωῆς νἱοἱ ἐν ταῖς θλίψεσιν ἔχαιρον, καὶ ἐν ταῖς στενοχωρίαις καὶ ἀνάγκαις ἤδοντο· καὶ ἡ ἀνάπαυσις αὐτῶν ἦν ἐν ταῖς κακουχίαις καὶ τοῖς πόνοις. Μᾶλλον γάρ, φησί, ἐλόμενοι συγκακουχεῖσθαι τῷ λαῷ τοῦ θεοῦ, ἢ πρόσκαιρον ἔχειν ἀμαρτίας ἀπόλαυσιν· καὶ πάλιν Τέκνον, εἰ προσέρχη δουλεύειν Κυρίῳ, ἐτοίμασον τὴν ψυχήν σου εἰς πειρασμόν· εἴθυνον τὴν καρδίαν σου καὶ καρτέρει, καὶ μὴ σπέυσης ἐν καιρῷ ἐπαγωγῆς· κολλήθητι αὐτῷ καὶ μὴ ἀποστῆς, ἵνα αὐξηθῆς ἐπ' ἐσχάτων ³ σου· πῶν ὅ ἐὰν ἐπενεχθῆ σοι δέξαι ἀσμένως, ὅτι ἐν πυρὶ δοκιμάζεται χρυσός, καὶ ἄνθρωποι δεκτοὶ ἐν καμίνῳ ταπεινώσεως· | πίστευσον αὐτῷ καὶ ἀντιλήψε- ί. 216 ταί σοι, καὶ τὰ ἐξῆς· καὶ ἀλλαχοῦ Τὰ ἐπιφερόμενά σοι πάντα ὡς ἀγαθὰ προσδέχου· εἰδὼς ὅτι ἄτερ θεοῦ οὐδὲν γίνεται. ὁ δὲ μακάριος ἀπόστολος ἐντελέστερον ἐπάγει λέγων 'Ως θεοῦ διάκονοι, ἐν ὑπομονῆ πολλῆ, ἐν θλίψεσιν, ἐν ἀνάγκαις, ἐν στενοχωρίαις, ἐν πληγαῖς, ἐν φυλακαῖς, ἐν

¹ ὑπερπηδῶν textus: φέρειν corr. marg. ² ἀκολουθῆ cod. ³ αἰσχάτων cod.

διωγμοῖς, καὶ ὁ Κύριος Μακάριοι, φησίν, ἐστὲ ὅταν ὀνειδίσωσιν ὑμᾶς καὶ διώξωσι, καὶ τὰ ἔξῆς· εἰ τοίνυν τῶν τοιούτων υἰὸς καὶ κληρονόμος γενέσθαι βούλει, τὴν μίμησιν τῆς ἀναστροφῆς αὐτῶν καὶ πολιτείας ὀφείλεις ἀναδέξασθαι, καὶ τῶν τοῦ Κυρίου λόγων ἀκόλουθος εἶναι καὶ ποιητής· Στενὴ γάρ ἐστι καὶ τεθλιμμένη ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωὴν ὁδός, καὶ ὀλίγοι εἰσὶν οἱ διερχόμενοι δι' αὐτῆς. εἴτε οὖν ἐν στενοχωρίαις, ἢ ἐν πάθεσιν, ἢ ἐν νόσοις, ἢ ἐν ὀνειδισμοῖς, ἢ ἐν ὕβρεσιν ἐξετασθῆς, μᾶλλον ἐν τούτοις ὀφείλεις ἀγαλλιᾶσθαι καὶ χαίρειν· Οὐαὶ γάρ, φησί, τοῖς τρυφῶσι f. 216b καὶ τοῖς ἐμπεπλησμένοις | καὶ τοῖς ἐν ἐπιγείοις μακαριζομένοις· ὁ γὰρ μακαρισμὸς τοῖς πενθοῦσι καὶ θλιβομένοις διὰ τὸν Κύριον ἡτοίμασται· ὀφείλει τοίνυν ὁ τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον ἐπιθυμῶν ζῆσαι ἐν πᾶσιν εὐχαριστεῖν, καὶ τὰς θλίψεις καὶ τᾶς στενοχωρίας ἀποδέχεσθαι, καὶ τὴν ταπείνωσιν ἀγαπᾶν.

ΙΙΙ. οὐ γὰρ μόνον γονάτων χρεία παρὰ θεῷ, ὅπως εἰς πᾶσαν ἡμέραν ἐν τῆ εὐχῆ καρτερῆ ¹ τις. καλὸν μὲν ἐπιτήδευμα τοῦτο, καλὸν ἀληθῶς τὸ εὕχεσθαι καὶ ἀδιαλείπτως προσκαρτερεῖν τῆ εὐχῆ. κεφαλὴ γάρ ἐστι πάντων τῶν ἐπιτηδευμάτων, ἀλλὰ τῶν λοιπῶν ἄνευ τῆς ἀρετῆς μελῶν νεκρά ἐστιν. εὐχαὶ γὰρ ταῖς εὐποιταις εὐπρόσδεκτοι γίγνονται· ἴνα τις μὴ μισῆ τὸν ἀδελφόν· μὴ κατά τινος λαλεῖν· ταπεινὸν εἶναι, καὶ μὴ ὑψηλοφρονεῖν· μὴ οἴεσθαι ἐαυτὸν εἶναί τι, κᾶν πάσας τὰς δικαιοσύνας ποιήση. ζητούμενος γὰρ ὁ Κύριος οὕτως εἰλικρινῶς καὶ ὀσίως εὐθέως [. 217 παραγίγνεται· μὴ ζητούμενος δὲ οὕτως, ὡς ἐν | ὕπνῳ ἐκὼν ² εἶναι λελόγισται, καὶ ἡ εὐχὴ ἐπιπόλαιος οὖσα, οὐδὲν λελόγισται παρὰ θεῷ.

ΙV. διὰ τί γὰρ ὁ Κύριος οὐκ ἀποκαλύπτεται ἡμῖν ἐν τάχει ζητούμενος ὑφ' ἡμῶν; ὅτι οὐ βούλεται; μὴ γένοιτο. Πάντας γὰρ ἀνθρώπους θέλει σωθῆναι καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν· καὶ πᾶσα σπουδὴ καὶ κάματος τῶν πατέρων διὰ τοῦτο γέγονε καὶ αὐτοῦ τοῦ Κυρίου, εἰς τὸ τὸν θεὸν τοῖς ἀνθρώποις γνωρισθῆναι, τουτέστι χάριτος ἐνέργεια, ἤτις ἐστὶ ζωὴ αἰώνιος, ἀλλὰ πάντως ἔστι τι ἴδιον τῆς ψυχῆς ἐν μέσω πλημμέλημα, καὶ διὰ τοῦτο οὐδέπω γνωρίζει καὶ ἀποκαλύπτει ἡμῖν ἐαυτὸν ὁ Κύριος· οὐ γάρ ἐστι προσωπολήπτης ὁ θεός, ἀλλὰ προσέχει ταῖς ἐνθυμήσεσι καὶ ἐννοίαις τῶν ζητούντων. διὰ τὴν ἡμετέραν τοίνυν χαυνότητα καὶ ἀμέλειαν ἢ ἀπιστίαν ἢ ἔτερά τινα παραπτώματα ἄπερ οὐκ ἴσμεν μὴ f. 217 β λεπτῶς ἐαυτοὺς διακρίνοντες, οὐ γνωρίζεται ἡμῖν ὁ Κύριος, | ὁ εἰπὼν

¹ καρτερεί cod. 2 ἤκων textus: ἐκών corr., εἰκών coniecit E. P. Warren:

ἐμφανίζειν ἐαυτὸν τοῖς δσίως αὐτὸν ζητοῦσι καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ φυλάττουσι· γέγραπται γάρ Ἐὰν ἀγαπᾶτέ με, τὰς ἐντολάς μου τηρήσατε, καὶ ἐλευσόμεθα ἐγὼ καὶ ὁ πατήρ μου, καὶ μονὴν παρ' ὑμῖν ποιήσομεν. σπουδάσωμεν τοίνυν ἐαυτοὺς ἀνακρίνειν πάντοτε καὶ διερευνᾶν τὰς καρδίας ἡμῶν, ὅπως γνωρίσωμεν τὰ ἐαυτῶν σφάλματα, πιστεύοντες τῷ ἐλευθερωτῆ τῶν ψυχῶν ἡμῶν Χριστῷ, λυτρωθῆναι ἀπὸ παντὸς παραπτώματος φαινομένου καὶ κρυπτοῦ, καὶ ὅτε ἐν ἀληθεία δικαιώς καὶ ὀσίως ζητήσωμεν αὐτόν, ἐτοίμως ἐμφανίζει ἡμῖν ἐαυτὸν κατὰ τὴν ἐπαγγελίαν αὐτοῦ, καθαρίζων τὰς ἐρρυπωμένας καρδίας ἡμῶν ἀπὸ πάσης κακίας καὶ μολυσμοῦ.

V. πρὸ πάντων τοίνυν τὰς θλίψεις καὶ στενοχωρίας καὶ ὕβρεις αἰρεῖσθαι ὀφείλομεν, οἱ εὐαρεστεῖν θεῷ βουλομένοι, ὅπως σὺν αὐτῷ ζῆσαι καταξιωθῶμεν ὅλους αἰῶνας· τίς γάρ ἐστιν ἄξιος διὰ | τὸν Κύριον πει- f. 218 νᾶσαι καὶ γυμνητεῦσαι καὶ ἐν τούτοις χαίρειν; μακάριος ὁ τοιοῦτος, ὄντως μακάριος ὅτι παρρησίαν μεγάλην ἔμπροσθεν τοῦ θεοῦ κέκτηται· βούλεται γάρ σε ὁ Κύριος ἐν τούτοις δοκιμασθῆναι, εἰ ἐν ταῖς θλίψεσιν οὐκ ἐπιλανθάνη αὐτοῦ, Εἰς πᾶσαν γάρ, φησίν, ὑπομονὴν καὶ μακροθυμίαν μετὰ χαρᾶς, καὶ ἀλλαχοῦ, θλίψεις καὶ ἀνάγκαι εὕροσάν με, αἱ ἐντολαί σου μελετή μου· αὕτη ἐστὶν ἡ ἄθλησις· ἐν τούτῳ εὐαρεστεῖται ὁ θεός.

VI. οἱ πλεῖστοι δὲ τῶν ἀνθρώπων τῶν δὴ θελόντων εὐαρεστεῖν τῷ θεῷ διὰ ὑστέρησιν γνώσεως ἀληθοῦς σαρκὶ μόνον κάμνουσιν· ἀλλὰ τῆ διανοία καὶ τοῖς λογισμοῖς καὶ τῆ ἔνδον κρυπτῆ προαιρέσει δεῖ ἀγωνίζεσθαι τὸν τοῦ θεοῦ ἄνθρωπον, ὅς ἐστιν ἀληθινὸς ἀγὼν παρὰ θεῷ ψυχῆς πρὸς ἀοράτους τῶν πονηρῶν δυνάμεων διαλογισμούς. Οὐκ ἔστι γάρ, φησίν, ἡμῖν¹ ἡ πάλη πρὸς αἶμα καὶ σάρκα ἀλλὰ πρὸς τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσίας. τὰ γὰρ πνευματικὰ τῆς πονηρίας ἀόρατα καὶ ἀσώματα ὅσον πρὸς τὰ φαινόμενα τυγχάνουσιν· | ὁμοίως καὶ ἡ ψυχὴ ἀόρατος καὶ ἀσώ- [. 2186 ματος ὅσον πρὸς παχύτητα σωμάτων. ἀόρατον τοίνυν καὶ ἀσώματον τὸν ἀγῶνα καὶ τὴν ἄθλησιν εἶναι δεῖ ἐν τῷ ἐνδοτάτῳ ἀνθρώπῳ. ὅνπερ ἀγῶνα οἱ ἄνωθεν ἐξ ἀρχῆς πατέρες ἠγωνίσαντὸ, κᾶν ἐν τοῖς φαινομένοις ὡς οἱ λοιποὶ ἐφαίνοντο ἄνθρωποι· οἱ οὕτως ἀγωνισάμενοι, εὐαρεστῆσαι τῷ θεῷ ἡδυνήθησαν.

VII. άνδρεῖαι γὰρ καὶ γενναῖαι ψυχαὶ καὶ πάντων καταφρονοῦσαι ἀπέρχονται εἰς πόλεμον, καθώς καὶ Μωυσῆς περὶ τοῦ κρυπτοῦ τῶν πονηρῶν πνευμάτων πρὸς τὴν ψυχὴν πολέμου ² αἰνιττόμενος, καὶ οἶαι ³

¹ ήμιν textus: ὑμιν corr. marg. 2 πολέμων cod. 3 οίοι cod.

ψυχαὶ ἐπιτήδειοι τυγχάνουσιν, ἔφη Εἴ τις ἡρμόσατο γυναῖκα, μὴ ἐξέλθη εἰς πόλεμον, καὶ εἴ τις ἐφύτευσεν ἀμπελῶνα, μὴ ἐξέλθη. ταῦτα περὶ δεσμῶν ὑλικῶν λέγει μήποτέ τις πρὸς τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας ἀθλῶν ἔν τισι πράγμασι δέδηται,¹ ἐὰν γὰρ διὰ τὴν πρὸς τὰς ἡδονὰς καὶ τὰ κτήματα προσπάθειαν μὴ ἀθλήση, ἀπόβλητος | τῆς ἐπουρανίου εὐφροσύνης γίνεται, ὡς ἐν τῷ εὐαγγελίῳ ὁ Κύριος περὶ τῶν ἐν τοῖς γάμοις κληθέντων καὶ παραιτησαμένων φησί, Ὁ πρῶτος λέγει, ἀγρὸν ἠγόρασα, καὶ οὐ δύναμαι ἐλθεῖν· καὶ ὁ ἄλλος, γυναῖκα ἔγημα καὶ οὐ δύναμαι ἐλθεῖν, ἐρωτῶ σε ἔχε με παρητημένον· συμφώνως τῷ Μωυσῆ λέγων.

VIII. γενναίοι γὰρ καὶ ἔτοιμοι ὑπακούειν τῷ θελήματι τοῦ θεοῦ ἐν τῷ πνευματικῷ πολέμῳ προχωροῦσιν· ἐτοιμασία δὲ καλὴ καὶ ἐπιτηδειότης πρὸς τὸν κατὰ τῶν ἀοράτων ἐχθρῶν πόλεμόν ἐστιν ὅταν τις καταλιπὼν πατέρα καὶ μητέρα καὶ πάντα τὰ τοῦ βίου προσαγάγη ἐαυτὸν τῷ θεῷ, καὶ πρὸς τούτοις ἔτι καὶ τὴν ἐαυτοῦ ψυχὴν ἀρνήσηται, ἐπιδιδοὺς ὅσα κέκτηται καὶ διαφέρει αὐτῷ ἐκ τῶν σαρκικῶν γονέων χρήματα καὶ πάντα ῷ καὶ τὴν ψυχὴν μετὰ θεὸν ἐνεπίστευσε πνευματικῷ πατρὶ καὶ f. 219^b ἀσκητῆ, ὤστε διοικεῖν αὐτὰ καθ' ὅν | αὐτὸς βούλεται τρόπον, καὶ μὴ πολυπραγμονεῖν ὅπου χρή, καὶ ὅπου οὐ χρή, ἴνα μὴ εὐρεθῆ κρίνων καὶ δοκιμάζων, ὅν ἡρετίσατο κριτὴν καὶ διοικητὴν τῆς ψυχῆς αὐτοῦ, ὡς ἐμπείρῳ ταύτην ἐγχειρίσας προσαγαγεῖν τῷ θεῷ, καὶ διὰ τὰ εὐτελῆ τῆς ὑλης ἀποδοκιμάζων αὐτόν· δείκνυται γὰρ διὰ τούτων ἀσκητὴς μᾶλλον αὐτός, ἢ τοῦ ἀσκητοῦ ὑποχείριος διὰ τὸν θεόν.

ΙΧ. λέγε μοι γὰρ σὺ ὁ τοῦτο ποιῶν τὴν ψυχὴν σεαυτοῦ ἐγχειρίσαι λέγεις τῷ ἀσκητῆ, καὶ προσπίπτων αὐτοῦ τοῖς ποσὶ δεῆ, λέγων Λάβε μου τὴν ψυχὴν καὶ προσάγαγε τῷ θεῷ, εἰδὼς ὅτι οἰκ ἀνθρώπῳ ἀλλὰ τῷ θεῷ τοῦτο ποιεῖς τῷ εἰπόντι Ὁ ὑμῶν ἀκούων ἐμοῦ ἀκούει, καὶ ψευδόμενος καὶ ἀποστερῶν ὰ προσήγαγες τῷ θεῷ οὐ δοκεῖς ὰμαρτάνειν; ἢ δοκεῖς μὴ εἶναι ἀμαρτίαν, τὰ δοθέντα τῷ θεῷ πάλιν ἀφαιρεῖσθαι; πῶς δὲ ἀφαιρεῖς μάθε ὅτι τῆς μὲν ψυχῆς σου ἀξιόπιστον ποιεῖς τὸν ἀσκητὴν ἱερέα ² ταὐτην διδοὺς προσάγειν θεῷ, περὶ δὲ τῶν ψυχρῶν καὶ οἰκτρῶν καὶ ταλαιπώρων πραγμάτων τῆς ὕλης τοῦ κόσμου τούτου κρίνεις αὐτὸν καὶ δοκιμάζεις. πῶς οὖν οὐ δοκεῖς ἀμαρτάνειν ἀμαρτίαν οὐ τὴν τυχοῦσαν ἀλλ' αὐτὴν τὴν ἱεροσυλίαν, ῆς τὸ κρῖμα δείκνυσιν ὁ μακάριος Πέτρος ἐν ταῖς πράξεσιν, ὅτε 'Ανανίαν καὶ Σάπφειραν ἐξελέγξας ³ ὡς νοσφισα-

¹ δέδεται cod.
² ἰερέα additum est in fundo paginae.
³ ἐξελέξας cod.

μένους ἀπὸ τὴς τιμῆς τοῦ χωρίου, ὅ προσενέγκαντες ἐκελεύσθησαν πωλῆσαι, ὥστε εἰς διακονίαν τῶν ἀδελφῶν προχωρῆσαι, θανάτω τούτους πικρῷ κατεδίκασε, καὶ φόβον μέγαν ἐνεποίησε πάση τῆ ἐκκλησία. ἀλλ' ἐρεῖς Οὐκ ἀφαιροῦμαι τὴν ἀποταγήν, ἀλλὰ δεόντως οἰκονομηθῆναι καὶ καλῶς προνοοῦμαι. μάλιστα μέν οὐδὲ δοκιμαστήν σε εἶναι τῶν μηκέτι ἀνηκόντων ὁ λόγος συγχωρεῖ, οὐ γὰρ ἐπίστασαι τὸ δέον ἢ μὴ δέον, ἐλέγχη δέ ἀφαιρούμενος καὶ τὴν ἀποταγήν ἐλέγχη πρὸς τούτοις καὶ ψευδόμενος ἐν τῷ λέγειν Οὐκ ἀφαιροῦμαι.

Χ. λέγε γάρ μοι· οὐχὶ τὴν ψυχήν ἔπειτα καὶ τὰ χρήματα ἔδωκας διὰ τῶν χειρῶν τοῦ ἀσκητοῦ τῷ θεῷ; οὐκοῦν οὐκέτι ἐν ἐξουσία σου ἐστὶ ταῦτα, ἀποταγὴ δέ ἐστι βεβαία καὶ ἀληθής, ψυχῆς μέν ὅταν καθ' ὅλου τὰ ἴδια θελήματα μὴ ἐπιτελῆ, ἀλλὰ, καθάπερ ὕλη τεχνίτη, οὕτως ὑποθῆ τὰς αἰσθήσεις ἐαυτοῦ πάσας, ῷ τὴν ψυχὴν παρέθετο μετὰ τὸν θεόν, ἀτενὲς ἔχων τὸ ὅμμα πρὸς τὰ ὑπ' αὐτοῦ κελευόμενα. καὶ ὡς ὕλη οὐκ ἀντερεῖ ¹ τῷ τεχνίτη ἔντιμον βουλομένω ποιῆσαι σκεῦος καὶ οὐκ ἄτιμον, ἄψυχος γὰρ ἄπαξ ὕλη καὶ ἀναίσθητός ἐστιν, οὕτως εἶναι καί σε ὁ λόγος ἀπαιτεῖ. ὡς γὰρ ἐμπείρω τὴν ψυχὴν παραθέμενον καὶ οὐκ ὅντα ἐαυτοῦ αὐτὸς ἀγέτω σε, καὶ φερέτω ὅπου βούλεται καὶ ὡς βούλεται. εἰ δὲ περὶ ψυχῆς εἴρηται τοῦτο, πῶς περὶ τῶν γηΐνων σου καὶ φθαρτῶν κτημάτων, οἷς ἀποτάξασθαι λέγεις, ἀναισθητεῖν σε χρή;

ΧΙ. εἰ δὲ κατα ζητεῖς καὶ διατάσση τῷ ἀσκητῆ, ὅρα πόσα δοκεῖς f. 221 ἀμαρτάνειν· πρῶτον μέν, ἱεροσυλίαν ἐπισπώμενος κρῖμα, τοῖς θελήμασιν ἀποταξάμενος καὶ ἐπαναλαμβάνων αὐτά· δεὐτερον, ὂν ἡρετίσω κριτὴν τῶν ὑπὸ σοῦ πραττομένων κατακρίνων· τρίτον, αὐθαδείας καὶ φιλαυτίας ἢ καὶ φιλαρχίας φέρειν νόσον· τέταρτον δέ, τοῦς πρώτους καὶ οὕς δοξάζειν ὤφειλες ἀδελφοὺς καταισχύνων ὡς πένητας καὶ μηδενὶ ἀποταξαμένους, καὶ ὑποκύπτειν αὐτοὺς τῆ σῆ δυναστεία βουλόμενος, ὅτι ἐσθῆτα καὶ σκεύη ἐν οἶς διακονοῦνται αὐτὸς παρέσχες· καὶ ὅθεν ἃν περιστραφῆς ἐν τῆ μονῆ, τὰ πάντα σὰ ὁρῶνται, καὶ λογίζη ὡς πρὸ ἐμοῦ ταπεινότατος καὶ πτωχὸς ὑπῆρχεν ὁ ἀσκητής, ἐπ' ἐμοὶ δὲ καὶ διὰ τῶν ἐμῶν μικρὸν ἐπῆρε τὴν ² κεφαλήν, καὶ παρὰ τοῖς ἐπιδημοῦσι φίλοις διὰ τῶν ἐμῶν λαμπρὸς φανείς ὑπόληψιν εὖρε μεγάλην· πρὸ γὰρ τούτου, ἐσθὴς αὐτῷ f. 221^b εὐτελής, νῦν δὲ λαμπρά, δι' ἦς καὶ δεδόξασται.³ καὶ ὅρα ὡς ἀναίσθητος

3 δεδόξασθαι cod.

¹ ἀντερεῖ textus: ἀνταίρει corr. marg. 2 τήν in margine additum est.

ἴσον ἔχειν με ¹ τῶν λοιπῶν βούλεται, καὶ διὰ τοῦτο περιτρέψαι ² καὶ τὸν ἀσκητὴν τὸ δίκαιον κρῖμα βιάζεται, ὤστε ὑποκρινάμενον τῷ βίᾳ ταὑτῃ ἄρχοντα πάσης αὐτὸν χειροτονῆσαι τῆς ἀδελφότητος. εἰ δὲ εἰδὼς εἴη καὶ γράμματα καὶ εἰς θρόνον αὐτὸν διδασκάλου καθέζεσθαι, εἶτα εὐλογεῖν τοὺς ἐαυτοῦ πατέρας ἄξιον ἐαυτὸν πεπίστευκεν, δς οὐδ᾽ ἄκροις χείλεσι τῆς ἀσκήσεως ἐγεύσατο, τοὺς παντοίαις ἀσκήσεσι τῶν ἀρετῶν ἐναθλήσαντας, εἶτα καὶ τέλεον ἀποκινῆσαι τὸν ἀσκητὴν τῆς ἀρχῆς ἤβουλήθη τάχα· καὶ οἴεται ἐπὶ τούτοις πᾶσι μηδὲν παρατρέψαι μήτε ὑφελέσθαι, ὅτι τὰ χρήματα εἰς ἀνόπιν οὐκ εἴληφεν, οὕτως κακῶς καὶ ἀτόπως ἐν τῷ τὴν ψυχὴν ἄραι τῶν χειρῶν τοῦ ἀσκητοῦ διανοηθείς. καὶ πόσω βέλτιον ἦν, εἰ τὰ χρήματα εἰληφὼς | συντόμως ὤχετο· σύντομος γὰρ ἀπαλλαγὴ ζημίας κερδαλεωτέρα ³ παντὸς εὐρέματος ὑλικοῦ· ἀπηλλάγη γὰρ ἄν αὐτὸς περισσοτέρου τῶν ἀπηριθμημένων κακῶν διὰ τῆς τοιαὑτης ἀποταγῆς κρίματος, τόν τε ἀσκητὴν ἀπήλλαξεν ᾶν ὁμοῦ τῆ ἀδελφότητι κόπου καὶ πλημμελημάτων πλείονων.

ΧΙΙ. ἀλλὰ σύ γε, ὧ ἀθλητὰ εὐσεβείας καὶ ἀσκητά, εἰ βούλοιο ταύτην διαπλεῦσαι τὴν μεγάλην καὶ εὐρύχωρον θάλασσαν, διὰ τὸ ἀχανὲς ἐν μέσω καὶ ἄφατον πέλαγος, προκόψας ἀπὸ γῆς ἤδη καλῶς καὶ τῆς ὕλης ἀποσπάσας τὴν ναῦν, μὴ πάλιν εἰς γὴν ὁδηγοῦ, ζητῶν ἐπιστρέφειν, ἀλλὰ πρὸς οὐρανὸν ἀτενὲς ἔχε τὸ ὅμμα. εὐρήσεις γὰρ ἀστέρας εἰς δν ἐγώ σέ φημι οὐρανὸν ἀφορᾶν, ὧν τὰ ὀνόματα καὶ τὸν ἀριθμὸν ὁ οὐράνιος ἐπίσταται κυβερνήτης. εὐρήσεις ἐν αὐτῷ τοὺς φωστῆρας ἄπαν-f. 222 τας, πατέρας, πατριάρχας, προφήτας, ἀποστόλους, καὶ μάρτυρας, φωστῆρας ἀληθῶς ἀπλανεῖς, τὴν ἀφεγγῆ τοῦ βίου καταυγάζοντας νύκτα· πρὸς οὖς ἀποβλέπων ἀσφαλῶς ὁδηγήσεις τὴν τῆς εὐσεβείας ναῦν ἐπὶ λιμένα τῆς ἀναπαύσεως, Ἱερουσαλὴμ τὴν ἐπουράνιον, πάντα καταλελοιπῶς κατὰ μίμησιν αὐτῶν, καὶ πρὸς μηδὲν αὐτῶν ἐπιστρεφό-μενος.

XIII. οι γὰρ ἐνδιατρίβοντες τοις χείροσι πλείους, σπάνιοι δὲ οἰ τῆς εὐσεβείας ἐργάται. σοῦ δὲ ἡ τῆς ἐπιπόνου ἀποταγῆς πρόθεσις οὐχὶ μετὰ τῶν πολλῶν γέγονε τῆς πλατείας, ἀλλὰ τῶν διὰ τῆς στενῆς καὶ τεθλιμμένης εἰς τὴν αἰώνιον ζωὴν εἰσελθεῖν βιαζομένων, καὶ ὀφείλεις f. 223 ἄληστον ἔχειν ἐν τῷ νῷ τὸ ἐπάγγελμα, καὶ οὕτω δυνήση πά|σας τὰς

¹ μοι coniecit W. Scott.

² Forsitan παρατρέψαι conjicias.

³ κερδαλαιοτέρα cod.

⁴ θάλασσαν in margine additum est.

θλίψεις φέρειν γενναίως. οὐ γὰρ οἱ τυχόντες, ἀλλὰ γενναῖοι καὶ ἔτοιμοι τῷ θελήματι τοῦ θεοῦ ὑπακούειν, τὴν στενὴν διαπορεύονται, καὶ πρὸς τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας ἀδιάλειπτον ἔχουσι πόλεμον, οἴτινες δικαίως τὴν βασιλέιαν κληρονομοῦσιν ὡς ἐκλεκτοὶ στρατιῶται τοῦ θεοῦ.

ΧΙV. καὶ ἐτέρως δὲ ὁ τοῦ θεοῦ θεράπων Μωυσῆς αἰνιττόμενος τὰ διχηλοῦντα ¹ καὶ μηρυκώμενα τετράποδα καθαρὰ ἔλεγεν εἶναι τὰ δὲ μὴ οὕτως ἔχοντα ἀκάθαρτα· ὅτι οὐ χρὴ ἐνὶ λογισμῷ ἀδιακρίτως ἀκολουθεῖν τὸν τοῦ θεοῦ ἄνθρωπον συνδιαζῶντα ² καὶ συνηδόμενον τῷ τῆς κακίας συνόντι πονηρῷ λογισμῷ, ἀλλ' ἐκάστοτε διακρίνοντα ἐαυτὸν διὰ τοῦ λόγου ἀκριβῶς ἔχειν τῆς φύσεως τὸν ἴδιον λογισμὸν ἀνταγωνιστὴν τῶν πονηρῶν τῆς κακίας ἐπιτηδευμάτων, καὶ ἀναμηρυκᾶσθαι καὶ ἐμμελε- f. 223 τὰν καὶ γυμνάζειν τὸν νοῦν εἰς τὰ πιστὰ τῶν ἐντολῶν τοῦ θεοῦ λόγια, ὅπως ἀεὶ ἐν τούτοις ὁ ἀνταγωνιστὴς καὶ εὐσεβὴς λογισμὸς ἐνδιαιτώμενος δυναμωθῆ κατὰ τῆς συνούσης κακίας, ἔως οὖ ἐνδύσηται τὴν ἐξ ὕψους δύναμιν, ἤτις ἐξουσιαστικῶς τὴν συνοῦσαν πονηρίαν ἀνελοῦσα καθαρὸν τὸν τῆς καθαρᾶς φύσεως λογισμὸν ἀναδείξει. οἱ οὕτως οὖν ἀγωνιζόμενοι καὶ διακρίνοντες ἐαυτοὺς καθαροὶ παρὰ θεῷ λογίζονται, ἐκουσίων ἀμαρτημάτων ἐκτὸς καθεστῶτες, καὶ τὸ ἐαυτῶν θέλημα, ὅση δύναμις, θεῷ μόνῳ παραστήσαντες.

ΧV. ὁ γὰρ γενέσθαι βουλόμενος ἐξ ἀληθείας Χριστιανὸς τὸν πόνον καὶ τὸν ἀγῶνα οὐ σαρκικὸν ὁ | φείλει κεκτῆσθαι, ἀλλὰ τῷ νῷ αὐτοῖς τοῖς f. 224 λογισμοῖς. τουτέστιν ἀεὶ τῆ τῶν ἀγαθῶν καὶ ³ καθαρῶν ἐννοιῶν μελετῆ ὀφείλει ἐαυτὸν, ὅση δύναμις, ἐθίζειν, καὶ εἰς τὸ δεξιὸν μέρος τὸν νοῦν αὐτοῦ ἐκτείνειν, τὴν ἐπιφοίτησιν τοῦ πνεύματος πᾶσαν ὥραν ἐν πίστει προσδοκῶντα, ὅπως διὰ τοῦ τοιούτου ἀγῶνος τὸν καθαρισμὸν δέξασθαι δυνηθῆ, ἴνα πᾶν ὁ βλέπει ἐν κόσμῳ εἰς οἰκοδομὴν τῆς ψυχῆς λαμβάνη καθαρῶς ἐννοούμενος πάντα· οἷον ⁴ διὰ τοῦ πλούτου καὶ τῶν λοιπῶν τοῦ κόσμου τερπνῶν τὸν ἄνω ἐπουράνιον πλοῦτον ἀληθινὸν ἢ τρυφὴν ἢ δόξαν ἀμάραντον, ὧν εἰσι ταῦτα σκιαί. ὁ γὰρ κόσμος οὖτος, τοῦ ἀληθινοῦ καὶ αἰωνίου εἰκὼν τυγχάνει· πᾶν οὖν ὅπερ ὁ ἄνθρωπος βλέπει ἔνδον ἐν τῆ ψυχῆ ἐπ' ὡφελεία λαμβάνειν ὀφείλει, ἵνα μηδέποτε ἡρεμῆ ὁ νοῦς τῆς ἀπὸ τῶν ἀγαθῶν μελετῆς, ἐπειδὴ | ταῦτα μετὰ πολλοῦ ἀγῶνος καὶ f. 224^b

¹ διχυλοῦντα cod.

³ άγαθων καί in margine addita sunt.

² συνδιάζοντα cod.

⁴ ofew corr. marg.

ίδρῶτος καὶ πόνου ψυχῆς δύναται κατορθωθῆναι· τὸ δὲ πᾶν αὐτὸς δ θεὸς καταρτίζει ἐν ἀληθεία.

ΧVI. τὸν γὰο βουλόμενον διαφυγείν καὶ ὁυσθηναι τοῦ πονηροῦ ἀεὶ τούς λογισμούς αὐλιστήριον καὶ καταφυγήν είς τὸν κύριον δεῖ κεκτήσθαι. καὶ ἀδιαλείπτως μνήμην θεοῦ καὶ πεποίθησιν ἔχειν χρή, καὶ οὔτω δυνήσεταί τις παλαίειν πρὸς τὰ κακὰ τὰ συνέχοντα τὸν ἄνθρωπον, ήτοι τὰ κακά τοῦ κόσμου έξωθεν ήτοι τὰς πονηράς δυνάμεις ένδοθεν, καὶ πάσης συνηθείας καὶ προλήψεως ἀπαλλαγήναι. τοῦτον τὸν ἀγῶνα καὶ τὸν σκοπὸν ἔχοντες οἱ πατέρες τοῦ ἐλπίζειν ἐπὶ τὸν θεόν ἠδυνήθησαν εὐαρεστήσαι κάν γάρ έν τοις φαινομένοις γυναίκας και τέκνα και χρήματα f. 225 εκέκτηντο, άλλ' ὁ νοῦς αὐτῶν ἀνώτερος ἦν τοῦ κόσμου· ὅθεν εἰς δοκιμασίας καὶ πειρατήρια εἰσελθόντες ἡνδραγάθησαν, καὶ οὐδὲν ἐλύπει αὐτοὺς ή άφαίρεσις πάντων 1 των φαινομένων, έπειδή έκέκτηντο τὸ μέγα καὶ άληθινόν κτήμα, την είς θεόν πεποίθησιν, ώς δ Ίωβ πάσης της φαινομένης έλπίδος έρημωθείς και τὸ σῶμα τραυματισθείς ἐνίκησε μόνη τῆ πρὸς θεὸν άγάπη· έκει γάρ μεταφέρων την έννοιαν άνώτερος πάντων έγίνετο. ούτω καὶ ἡμεῖς μεγαλοψύχως πάντα τὰ ἀπαντῶντα καρτερεῖν καὶ ύπομένειν όφείλομεν, τη πρός θεόν άγάπη τετρωμένοι.

XVII. ὤσπερ γὰρ ἐὰν ἔχη γυνὴ ἄνδρα, καὶ αὐτὸς μὲν ἢ ἐν δεσμοῖς καὶ θλίψεσιν, ἡ δὲ ἐν τρυφῆ καὶ ἀμεριμνία διάγη, δηλονότι οὐκ ἔστι σώφρων, μὴ τὴν ὀφειλομένην εθνοιαν τῷ ἀνδρὶ ἀποσώζουσα, χρὴ γὰρ αὐτῷ συμπάσχειν καὶ συναλγεῖν· οὕτω καὶ ψυχαὶ, αὶ τῷ ἐπουρανίῳ νυμφίῳ συναφθῆναι ἐπιθυμοῦσαι καὶ συμβασιλεῦσαι, τὴν στενὴν καὶ f. 225 τεθλιμμένην ὀδὸν ὀφείλουσι διοδεύειν, | ἐν ἢ καὶ αὐτὸς ὥδευσε τύπον ἐαυτὸν παρέχων ἡμῖν· εἰ δὲ ἐκτρέπονται εἰς ἐτέραν ὀδόν, μὴ βαστάζουσαι τὰ στίγματα καὶ τὰ παθήματα τοῦ κυρίου, αὶ τοιαῦται ψυχαὶ ὡς πόρναι λογισθήσονται, καὶ ἀπόβλητοι τῆς βασιλείας ἔσονται.

XVIII. παρακαλέσωμεν οὖν τὸν θεὸν ἐν πίστει καὶ πληροφορία, προσδοκῶντες τὸ ἔλεος παρ' αὐτοῦ, ἄτε δὴ ἔχοντες αὐτοῦ τὰς ὁμολογίας ἐγγράφως, ὅτι Τῷ κρούοντι ἀνοιγήσεται, καὶ ὅτι Ἐνοικήσω ἐν αὐτοῖς καὶ ἐμπεριπατήσω, εἰ γὰρ ἄνθρωποι μυρίαις περισπώμενοι φροντίσι καὶ πειρασμοῖς ἐπισκοτούμενοι. ὑφ' ὧν καὶ ἀναγκάζονται ψεὐδεσθαι ἀφειδῶς, ἐπὰν ἐγγράφους ὁμολογίας ποιήσωνται, κᾶν θελήσωσιν ἀγνωμονεῖν οὐ δύνανται, πόσω μᾶλλον ὁ ἀψευδὴς θεὸς εἰς ἡμᾶς πληρώσει τὴν

¹ πάντων in margine additum est.

δμολογίαν αὐτοῦ, ἤγουν τὴν τοῦ ἀγίου πνεύματος χάριν καὶ δωρεὰν ἡμῖν καταπέμπων; ἀλλ' ἡμεῖς ἐσμὲν ἀληθῶς ψεῦσται, μὴ ζητοῦντες αὐτὸν ὡς προσέταξεν | ἐν πίστει ἀδιστάκτω. ἀλλὰ τότε καὶ ἡμεῖς μετὰ f. 226 πολλῆς παρρησίας αἰτεῖν αὐτὸν δυνησόμεθα, ἐπὰν, ὅσον ἡμῖν ἐστι δυνατόν, ὅλους ἐαυτοῦς δῶμεν ἐκδότους τῷ κυρίω, ἀπὸ τῶν ἰδίων θελημάτων ἀναχωροῦντες, καὶ μὴ ὡς ἐαυτοῖς ζῶντες, ἀλλ' ὡς ἤγορασμένοι τιμίω αἴματι, κατὰ τὸ δεσποτικὸν θέλημα ποιοῦντες, καὶ οὕτως ἀρνησάμενοι ἐαυτοὺς καὶ ὑποθέντες ἐκουσίως μόνω τῷ ἀγοράσαντι ἡμᾶς, ὡς εὐγνώμονες καὶ πιστοὶ δοῦλοι εὐρεθέντες, τὸ τῆς ἐπαγγελίας ἄγιον πνεῦμα ἀπολάβωμεν,¹ δοξάζοντες πατέρα καὶ υἰὸν καὶ πνεῦμα εἰς τοὺς αιῶνας, ἀμήν.

1 άπολάβομεν cod.

ΟΜΙΛΙΑ ΝΔ

Ι. ἐρώτησις.¹ περὶ τῶν ἐκπιπτόντων ἀδελφῶν ἢ σφαλλομένων ἐν τῷ καθήκοντι βίῳ, τίς ἡ αἰτία τοῦ οὕτως ζῶντας ἀγνοὺς² ἐν τῆ ἐρήμῳ, τοὺς μὲν ἀπατηθῆναι τὴν φρένα, τοὺς δὲ περιπαρῆναι τῷ ἀκολασίᾳ; ἀπόκρισις.³ ταύτην οὖν ἡμῖν ἔδωκε τὴν ἀπόκρισιν Παφνούτιος ὁ γνωστικώτατος· πάντα τὰ γιγνόμενα διήρηται εἰς δύο· εἰς τε εὐδοκίαν θεοῦ, καὶ εἰς f. 226 παραχώρησιν· ὅσα μὲν γὰρ ἀγαθὰ | καὶ ἐπωφελῆ καὶ κέρδος ψυχαῖς περιποιούμενα, ταῦτα γίνεται εὐδοκία θεοῦ· ὅσα δὲ πάλιν ἐπιζήμια καὶ ἐπικίνδυνα καὶ περιστατικά, ταῦτα γίγνεται κατὰ θεοῦ συγχώρησιν· ἡ δὲ συγχώρησις ἐκ λόγου δικαίου, ἀδύνατον γὰρ τὸν ὀρθῶς φρονοῦντα καὶ ὀρθῶς βιοῦντα περιπεσεῖν πτάισματι αἰσχύνης ἢ πλάνη δαιμόνων.

ΙΙ. ὅσοι τοίνυν διεφθαρμένω σκοπῷ, νόσω ἀνθρωπαρεσκίας καὶ αὐθαδείας λογισμῷ, μετέρχεσθαι δοκοῦσι τὴν ἀρετήν, οὖτοι καὶ σφάλμασι περιπίπτουσι, τοῦ θεοῦ πρὸς τὸ συμφέρον ἐγκαταλιμπάνοντος αὐτούς, ἵνα διὰ τῆς ἐγκαταλείψεως αἰσθόμενοι τὴν ἐκ τῆς μεταβολῆς ἀλλοίωσιν διορθώσωνται τὴν πρόθεσιν ἢ τὴν πρᾶξιν.

ΙΙΙ. ποτὲ μὲν γὰρ ἡ πρόθεσις ἐξαμαρτάνει ὅταν κακῷ σκοπῷ γίγνηται, ποτὲ δὲ καὶ ἡ πρᾶξις, ὅταν διεφθαρμένως, ἢ καθ' ὅν δεῖ τρόπον οὐ γίγνηται συμβαίνει γὰρ πολλάκις τὸν ἀκόλαστον διεφθαρμένω μὲν σκοπῷ ποιεῖν ἐλεημοσύνην ἐπὶ νεωτέρας δι' αἰ σχρὸν τέλος, πρᾶξιν δὲ εὕλογον ἐπιδείκνυσθαι, τὸ ὡς ὀρφανἢ ἢ καὶ μόνη καὶ ἀσκουμένῃ διδόναι ἐπικουρίαν συμβαίνει δὲ καὶ σκοπῷ μὲν ὀρθῷ ποιεῖν ἐλεημοσύνην, ἐπὶ νοσοῦντας ἢ γεγηρακότας ἢ ἐκπεπτωκότας πλούτου, φειδωλῶς δὲ καὶ μετὰ γογγυσμοῦ, καὶ εἶναι τὸν μὲν σκοπὸν ὀρθόν, τὴν δὲ πρᾶξιν τοῦ σκοποῦ ἀναξίαν δεῖ γὰρ τὸν ἐλεἡμονα ἐν ἰλαρότητι ἐλεεῖν, καὶ ἐν ἀφειδεία διδόναι.

IV. ἔλεγε δὲ καὶ τοῦτο· ὅτι προτερήματά εἰσιν ἐν πολλαῖς ψυχαῖς· ἐν αῖς μὲν εἰφυτα διανοίας, ἐν αῖς δὲ τῶν καλῶν ἐπιτηδειότης· ἐὰν οῦν οἱ τὰ προτερήματα κεκτημένοι μὴ ἐπιγράφωσι τῷ θεῷ ταῦτα τῷ δοτῆρι τῶν ἀγαθῶν ἀλλὰ τῆ ἰδία προαιρέσει καὶ εὐφυτα καὶ ἰκανότητι, οἱ τοι-

¹ In margine scriptum. ² ἀγνούς (sic) cod., άνθρώπους (άνους) Palladius.

³ Hist. Laus. XLVII (ed. Butler, p. 137, l. 20).

οῦτοι καταλειφθέντες, ἢ εἰς αἰσχρουργίαν ἢ αἰσχροπάθειαν ληφθέντες, διὰ τῆς ἐπιγενομένης ταπεινώσεως καὶ αἰσχύνης, | ἠρέμα πως τὸν ἐν τῆ f. 227^b νομιζομένη ἀρετἢ ἀποτρίβονται τῦφον· ἐπειδὴ γὰρ ὁ πεφυσιωμένος ἐπὶ εὐφυτὰ λόγων ἐπαιρόμενος οὐκ ἐπιγράφει τῷ θεῷ τὴν εὐφυταν οὕτε τὴν χορηγίαν τῆς γνώσεως, ἀλλὰ τῆ αὐτοῦ ἀσκήσει καὶ εὐφυτὰ, ἀφιστῷ ὁ θεὸς τὸν ἄγγελον τῆς προνοίας· οῦ ἀποστάντος καταδυναστευθεὶς ὑπὸ τοῦ ἀντι | κειμένου ὁ ἐπαιρόμενος ἐπὶ τῆ εὐφυτὰ περιπίπτει ἀκολασία· ἴνα ἡ f. 228 κτηνώδης καὶ κυνώδης ἀκολασία ἀπελάση τὴν δαιμονιώδη, ἤ ἐστιν ὑπερηφανία, ἴνα τοῦ μάρτυρος τῆς σωφροσύνης ἀφαιρεθέντος, ἀναξιόπιστα γένηται τὰ λεγόμενα παρ' αὐτοῦ· φευγόντων τῶν εὐλαβῶν τὴν ἐκ τοῦ τοιούτου στόματος διδασκαλίαν, καθάπερ πηγὴν βδέλλας ἔχουσαν, ὡς πληροῦσθαι τὸ γεγραμμένον Τῷ δὲ ἀμαρτωλῷ εἶπεν ὁ θεός ἵνα τί σὺ ἐκδιηγῆ ¹ τὰ δικαιώματά μου, καὶ ἀναλαμβάνεις τὴν διαθήκην μου διὰ στόματός σου;

V. ἐοίκασι γάρ ἀληθῶς αἱ τῶν ἐμπαθῶν ψυχαὶ πηγαῖς διαφόροις οἱ μὲν γαστρίμαργοι καὶ οἰνόφλυγοι πηγαῖς βορβορώδεσιν· οἱ δὲ φιλάργυροι καὶ πλεονέκται πηγαῖς βατράχους ἐχούσαις· οἱ δὲ ὑπερήφανοι καὶ βάσκανοι, ἐπιτηδειότητα δὲ γνώσεως ἔχοντες, πηγαῖς ὄφεις τρεφούσαις· ἐν αἷς ἐλλιμνάζει ὁ λόγος τῷ μηδένα ἡδέως ἀρύεσθαι ἐξ αὐτῶν διὰ τὴν πικρίαν τοῦ ἤθους. ὅθεν ὁ Δ αβὶδ παρακαλεῖ τρία αἰτῶν, χρηστότητα καὶ παιδείαν² καὶ γνῶσιν· | ἄνευ γὰρ χρηστότητος, ἡ γνῶσις $f. 228^{\rm b}$ ἄχρηστος.

VI. καὶ εἰ μὲν διορθώσεται ὁ τοιοῦτος, τὴν αἰτίαν τῆς ἐγκαταλείψεως ἀποθέμενος, τουτέστι τὸν τῦφον, καὶ ἀναλάβηται ταπεινοφροσύνην, καὶ ἐπιγνῷ ἐαυτοῦ τὰ μέτρα, μήτε κατά τινος ἐπαιρόμενος καὶ τῷ θεῷ εὐχαριστῶν, ἐπανέρχεται πάλιν πρὸς αὐτὸν ἡ ἐμμάρτυρος γνῶσις· λόγοι γὰρ πνευματικοὶ βίον σεμνὸν καὶ σώφρονα μὴ ἔχοντες συνιππάζοντα ἀστάχυές εἰσιν ἀνεμόφθοροι, τὸ μὲν σχῆμα ἔχοντες, τὸ δὲ τρόφιμον ὑποκλαπέντες.

VII. πᾶσα οὖν πτῶσις, εἴτε διὰ γλώσσης, εἴτε δι' αἰσθήσεως, εἴτε διὰ πράξεως, εἴτε δι' ὅλου τοῦ σώματος, πρὸς τὴν ἀναλογίαν τῆς ὑπερηφανίας κατ' ἐγκατάλειψιν γίνεται θεοῦ, φειδομένου ³ τῶν ἐγκαταλιμπανομένων· εἰ γὰρ μετὰ τῆς ὑπερηφανίας καὶ τῆ εὐφυῖα αὐτῶν

3 φειδομένου corr. marg.: φειδομένφ textus.

¹ ἐκδηηγη cod. 2 παιδείαν: iota simplex super diphthongo ει scriptum est.

μαρτυρήσει τἢ χορηγία τῶν λόγων ὁ κύριος, δαίμονας αὐτοὺς ἀπεργάσεται ἐπαιρομένους μεγάλα καὶ θρασέα.

VIII. καὶ ταῦτα δὲ ἔλεγεν ἡμῖν ὁ ἀνήρ· ὅταν ἴδης τινὰ βίω μὲν χαλεπόν, λόγω δὲ πιθανόν, μνημόνευσον τοῦ δάιμονος τοῦ ἐν τῆ ἀγία γραφῆ τῷ Χριστῷ ὁμιλοῦντος, καὶ τῆς λεγούσης μαρτυρίας, ὅτι "Οφις φρονιμώτερος ἤν πάντων τῶν θηρίων τῶν ἐπὶ τῆς γῆς, ῷ ἡ φρόνησις μᾶλλον εἰς βλάβην γεγένηται, ἄλλης ἀρετῆς αὐτῷ μὴ συνδραμούσης· δεῖ γὰρ τὸν πιστὸν καὶ ἀγαθὸν φρονεῖν μὲν ἃ δίδωσιν ὁ θεός, λαλεῖν δὲ ἃ φρονεῖ, ποιεῖν δὲ ἃ λαλεῖ· ἐὰν γὰρ τῆ ἀληθεία τῶν λόγων ἡ τοῦ βίου μὴ συντρέχη συγγένεια, ἄρτος ἐστὶν ἄνευ ἄλατος κατὰ τὸν Ἰῶβ· βρωθήσεται γάρ, φησίν, ἄρτος ἄνευ ἀλός· καὶ εἰ ἔστι γεῦσις ἐν ῥήμασι κενοῖς, μὴ πεπληρωμένοις τῆ μαρτυρία τῶν ἔργων;

ΙΧ. των ούν έγκαταλείψεων ή μέν έστι διά κεκρυμμένην άρετην ίνα φανερωθή, ως ή τοῦ Ἰώβ, τοῦ θεοῦ χρηματίζοντος καὶ λέγοντος Μή ἀποποιοῦ μου τὸ κρίμα, μηδὲ οἴου με ἄλλως σοι κεχρηματικέναι, ἀλλ' ϊνα δίκαιος άναφανής έμοι μέν γάρ ής γνωστός τῶ δρώντι τὰ κρυπτά. έπειδη δὲ ηγνοοῦ τοῖς ἀνθρώποις ὑπονοοῦσι διὰ πλούτου 1 σε θεραπεύειν με, f. 220b έπήγαγον την περίστασιν, Εξεθέρισα τον πλούτον, "να δείξω αύτοις την εὐχάριστόν σου φιλοσοφίαν ή δὲ δι' ἀποτροπὴν ὑπερηφανίας, ώς ἐπὶ τοῦ Πάυλου, ἐγκατελείφθη γὰρ καὶ ὁ μακάριος Παῦλος, ἐν περιστάσεσι καὶ κολαφισμοῖς καὶ διαφόροις θλίψεσι βαλλόμενος, διὸ καὶ ἔλεγεν Έδόθη μοι σκόλοψ τῆ σαρκὶ, ἄγγελος Σατᾶν, ἵνα με κολαφίζη, ἵνα μὴ ύπεραίρωμαι· μήποτε μετὰ τῶν θαυμάτων ἡ ἄνεσις καὶ εὐθηνία καὶ ἡ τιμή αὐτῷ προσγενομένη εἰς τῦφον αὐτὸν ἐμβάλλη διαβολικόν χαυνωθέντα· έγκατελείφθη καὶ ὁ παράλυτος δι' άμαρτίας, ῷ λέγει Χριστός 'Ιδού ύγιης γέγονας, μηκέτι αμάρτανε έγκατελείφθη καὶ Ίούδας, προτιμήσας άργύριον τοῦ θεοῦ λόγου, διὸ καὶ ἀπήγξατο έγκατελείφθη καὶ 'Ησαῦ περιπεσών ἀκολασία, καὶ προτιμήσας κόπρον πονηρὸν εὐλογίας πατρικής. ώς πάντα ταθτα συναισθόμενον τὸν ἀπόστολον εἰπεῖν περί τινων Έπειδή γάρ οὐκ έδοκίμασαν τὸν θεὸν ἔχειν ἐν ἐπιγνώσει, παρέδωκεν f. 230 αὐτοὺς ὁ θεὸς εἰς ἀδόκιμον νοῦν, ποιεῖν τὰ μὴ καθήκοντα· ἐτέρων δέ τινων μνημονεύσας έν έπιγνώσει μεν είναι δοκούντων θεοῦ μετὰ διεφθαρμένης

¹ Hist. Laus. LVIII (ed. Butler, p. 152, l. 10). πλούτου cod., nescio an πλούτου potius legendum sit.

δὲ γνώμης, οὕτω φησίν, Οἴτινες τὸν θεὸν ἐπιγνόντες, οὐχ ὡς θεὸν ἐδόξασαν ἢ εὐχαρίστησαν, ἀλλ' ἐσκοτίσθη ἡ ἀσύνετος αὐτῶν καρδία· ὡς ἐκ τούτου γιγνώσκειν ἡμᾶς ἀδύνατον εἶναι περιπεσεῖν πτώματι τὸν εὐσεβῶς βιοῦντα, εἰ μὴ τῆς τοῦ θεοῦ γυμνωθῆ προνοίας.

Χ. ἔλεγε δὲ καὶ τοῦτο· ὅτι νοῦς ἀποστὰς μνήμης θεοῦ ἢ θυμῷ περιπίπτει, ἢ ἐπιθυμίᾳ· καὶ τὴν μὲν ἐπιθυμίαν ἔλεγε κτηνώδη, τὸν δὲ θυμὸν δαιμονιώδη· ἐμοῦ δὲ ἀντιλέγοντος καὶ θαυμάζοντος εἰ δυνήσεται νοῦς ἀνθρώπινος ἀδιαλείπτως εἶναι μετὰ θεοῦ, ἔλεγεν ὅτι ἐν οἴῳ δ΄ ἄν νοήματι ἢ πράγματι θεϊκῷ ἡ ψυχὴ εὐσεβεῖ, μετὰ θεοῦ ἐστίν.

XI. ἔλεγε δὲ καὶ ἄλλος τις τῶν ἀγίων ὅτι πᾶσα ὀρθὴ ψυχὴ μᾶλλον τοὺς λοιδοροῦντας καὶ θλίβοντας ἐπικερδεῖς ἡγεῖται ἢ τοὺς κολακεύοντας καὶ δοξάζοντας· φιλεῖ γάρ πως ἡ ἀκολασία ἡσυχίαν καὶ ὑγείαν καὶ εἰρήνην καὶ εἰθηνίαν· | διὸ τοιαύτη οὖσα, ἐν τοῖς λυπηροῖς ὡς βδέλλα $_{\rm f.230}$ συστέλλεται. δόξα τῷ θεῷ, ἀμήν.

OMIAIA NE

Ι. ἰστέον ὅτι τινές εἰσι νεώτεροι Φρόνιμοι καὶ συνετοὶ καὶ εὐλαβεῖς. καὶ σύνεστιν αὐτοῖς ἡ χάρις καὶ ἴδε ἄρχονται λαλεῖν λόγον, καὶ ὁ λόγος αὐτοῖς καλός ἐστι· καὶ οἱ ἀκούοντες φρόνιμοι ὄντες ἄρχονται έπαινείν και θαυμάζειν και έντίμους αὐτοὺς ἔχειν, ἐπειδὴ λαλοῦσι λόγον θεοῦ· πλὴν τὸ κακὸν ἔτι σύνεστιν αὐτοῖς ἐν τῶ νῶ, καὶ ὑποβάλλει τοῦ φιλοδοξείν και συνηδύνεσθαι έν τοις έπαίνοις. Ίνα ποιήση αὐτους κενοδοξείν.

ΙΙ. δυ τρόπου δέ τις ἀποστρέφεται ἐπιθυμίαυ σαρκὸς καὶ ἀντιτάσσεται τῶ νῶ, οὕτως ὀφείλει ἐν τῶ νῶ καὶ ἐν τοῖς λογισμοῖς ἀντιτάσσεσθαι τη κενοδοξία καὶ εἰ ἀπὸ χάριτος λαλεῖ, καὶ ἀναγκάζεται ὑπό τινος κηρύσσειν τὸν λόγον, αὐτὸς ὀφείλει ἀηδίζεσθαι καὶ φεύγειν ὡς ἀπὸ πυρός καὶ ἀντιτάσσεσθαι τῷ νῷ, ὥστε ἐπέχειν αὐτόν, ἵνα μὴ διὰ τοῦ λόγου αὐτοῦ εὑρεθη κενοδοξών. καὶ γὰρ Μωσης ὁ θεράπων τοῦ θεοῦ, ἀναγκαζόμενος λαλείν και κηρύσσειν τω Ίσραήλ, παρητήσατο λέγων ότι Ούκ είμι f. 231 ίκανὸς λαλησαι. ὁμοίως καὶ Ἱερεμίας ήναγκάζετο εἰπεῖν, ἐκαίετο γὰρ ή καρδία αὐτοῦ ώς πῦρ, καὶ παρητήσατο λέγων Νεώτερός εἰμι καὶ οὐ δύναμαι, ίνα μὴ διὰ τοῦ προφητεύειν δόξαν καὶ τιμὴν ἀπενέγκωμαι, καὶ ό Παθλος δέ φησιν Εί μεν έκων τοθτο πράττω, μισθον ούκ έχω· εί δε ακων οίκονομίαν πεπίστευμαι· ώσπερ γάρ έν τοις φαινομένοις ὁ άρχιτέκτων ἔργον ποιεῖ, καὶ ὁ χαλκεύς καὶ ὁ ἀργυροκόπος βάλλων σκεύη εἰς πῦρ ἔργον ἐπιτελεῖ, οὕτω καὶ οἱ τοῦ θεοῦ ἄνθρωποι ἄπαξ εἰς τοῦτό εἰσιν εὐτρεπισμένοι, οὐχ ἵνα λαλήσωσι καὶ δοξασθώσιν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων. άλλ' ἵνα ὁ λόγος αὐτῶν θεϊκὸν ἔργον ἐπιτελέση, ψυχὰς ἀνθρώπων οἰκοδομῶν, καὶ βεβυθισμένον νοῦν καὶ καταπεποντισμένον εἰς κακὰ κοῦφον καὶ άνωφελή πρὸς οὐρανὸν ἀπεργαζόμενος, τοὺς γὰρ τοιούτους φωτίζοντες καὶ ὁδηγοῦντες καὶ μεταβάλλοντες 1 είς ήθη καλὰ καὶ τρόπους άγαθούς, παρασκευάζουσιν ἀπελθεῖν εἰς ζωήν.

ΙΙΙ. είσι δε πολλά όχυρώματα της κακίας τα μεν πρώτα έπιθυμία σαρκός καὶ φιλαργυρία· συμβαίνει γάρ ὅτι ἔξωθεν μέν τις πτωχός έστι καὶ ἀκτήμων, ἔσωθεν δὲ συνήδεται τῷ πλούτω καὶ ἔστι φίλος πλου-

f. 234

¹ μεταβάλοντες (sic) cod.

σίων· καὶ ἐὰν συμβἢ ὑπό τινος καταλειφθῆναι αὐτῷ χρήματα, ἐκτρέπεται. ζητεῖ οὖν τὸν τρόπον ὁ θεὸς ἀνάργυρον· ἢ καὶ ἐὰν συμβἢ αὐτῷ
ἐμπεσεῖν πλοῦτον, τότε μάλιστα ἀηδισθῆναι καὶ μισῆσαι καὶ φυγεῖν ὡς
ἀπὸ πυρός. μετὰ δὲ ταῦτά εἰσιν ἄλλα ὀχυρώματα τῆς κενοδοξίας· καὶ
τῆς τυφώσεως, καὶ τίς ἄρα δυνήσεται τούτους τοὺς φραγμοὺς καὶ τὰ
μεσότοιχα διαρρῆξαι, καὶ πόνον ἔχειν ἐν τῆ ψυχῆ διηνεκῆ, δάκρυά τε
καὶ πεῖναν καὶ δίψαν;

IV. εἰ οὖν ἐν τούτοις γένη ποτέ, λόγον ποιοῦ μετὰ τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματός σου. εἰπὲ τῷ σώματί σου· τί ποιοῦμεν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ; ὀλίγος ἐστὶν ὁ καιρὸς ἡμῶν· μέλλεις φθείρεσθαι, καὶ ἀπέρχεσθαι εἰς μνημεῖον. ἱ εἰπὲ τῆ ψυχῆ σου· τι ποιεῖς ὧδε; ἄπελθε πρόσπεσον τῷ $f. 234^b$ κυρίῳ, μήπως κολασθῆς εἰς πῦρ αἰώνιον· ἀντίστηθι πάλιν πρὸς τὸν πυκτεύοντά σοι ἐχθρὸν καὶ ἀφανίζοντα τοῦ νοῦν σου. μακάριοί εἰσιν οἱ παρελθόντες τοὺς φοβεροὺς τόπους ἐκείνου τοῦ σκότους, καὶ τὴν δεινὴν νύκτα, καὶ τοὺς αὐχμηροὺς τόπους καὶ νοσοποιοὺς ἀέρας τῆς ἁμαρτίας, καὶ εἰσελθόντες εἰς κατάπαυσιν καὶ χαρὰν ἐν ἀγαλλιάσει πνεύματος ἀγίου, ῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας, ἀμήν.

¹ ἀπέρχεσθαι εἰς μνημεῖον καὶ φθείρεσθαι florilegium in codd. (Cromw. VI et Canon. XIV) Bodleianis.

BT. ITTERALITYS

OC THE

OMIAIA NS

Ι. τί ἐστι μονάζων καὶ κατὰ τίνα τρόπον ὅντως ὁνομάζεται, ὀφείλομεν γνῶναι καθὼς οὖν ὁ χριστὸς δίδωσι λέγομεν. πρῶτον μὲν οὔτω λέγεται, ὅτι μόνος ἐστίν, ἀπεχόμενος γυναικὸς καὶ ἀποταξάμενος τῷ κόσμῷ ἔσωθέν τε καὶ ἔξωθεν ἤγουν ἔξωθεν μὲν ταῖς ὔλαις καὶ τοῖς κοσμικοῖς πράγμασιν ἔσωθεν δὲ τοῖς τούτων διανοήμασιν, ἴνα μὴ καταδέχηται τοὺς λογισμοὺς τῆς κοσμικῆς φροντίδος. δεύτερον δὲ λέγεται μονάζων, ὤστε παρακαλεῖν τὸν θεὸν ἐν τῆ ἀ διαλείπτῷ εὐχῆ, ὅπως τὸν νοῦν αὐτοῦ καθαρίση ἐκ τῶν πολλῶν καὶ χαλεπῶν λογισμῶν, καὶ γένηται καθ' ἐαυτὸν μονάζων μόνος ὁ νοῦς πρὸς τὸν ἀληθινὸν θεόν, μὴ καταδεχόμενος τοὺς ἐκ τῆς κακίας λογισμούς, ἀλλὰ πάντοτε καθαρεύειν ὡς δεῖ, καὶ μένειν εἰλικρινὴς πρὸς τὸν θεόν.

ΙΙ. τοῦτο γὰρ ἐν τῆ προαιρέσει τοῦ ἀνθρώπου ἐστίν· ἐὰν οὖν θελήση δοῦναι τὴν προαίρεσιν μόνον πρὸς κύριον, αὐτὸς ἐκριζοῖ τὰ πάθη καὶ τοὺς λογισμοὺς τῆς κακίας ἀπ' αὐτοῦ, καὶ οὕτως καθαρίσας αὐτόν, ἐμφυτεύει ἐν αὐτῷ τοὺς καρποὺς τοῦ ἀγίου πνεύματος, ὅ ἐστιν, ᾿Αγάπη, χαρά, εἰρήνη, μακροθυμία, χρηστότης, ἀγαθωσύνη, πίστις, πραότης, ἐγκράτεια· περὶ ὧν λέγει ὁ ἀπόστολος Κατὰ τῶν τοιούτων οὐκ ἔστι νόμος. ὅσον γὰρ ὁ θεὸς ὁρᾳ τὴν προαίρεσιν τοῦ ἀνθρώπου σχολάζουσαν καὶ πρὸς αὐτὸν ἐγγίζουσαν ἀπερισπάστως ἀεί, τοσοῦτον καὶ αὐτὸς πολυπλασιάζει τὴν χάριν αὐτοῦ ἐν αὐτῷ, καὶ πλουτίζει αὐτὸν ἐν αὐτῆ· ὅσον δὲ βλέπει τὴν προαίρεσιν ἡμῶν ἀμελοῦσαν καὶ μὴ ἐγγίζουσαν | αὐτοῦ ἀλλὰ περισπωμένην ἐν ταῖς ὑλικαῖς πράξεσι, τοσοῦτον καὶ αὐτὸς ἀποχωρεῖ, καὶ οὐ μέλει αὐτῷ περὶ ἡμῶν. αὐτὸς γὰρ μόνον τῆς προαιρέσεως ἡμῶν χρείαν ἔχει, ἐπεὶ ἔτοιμός ἐστι πάντοτε τοῦ ἐλεῆσαι ἡμᾶς καὶ φωτίσαι, ἐὰν μόνον θελήσωμεν ἐπιδοῦναι ἑαυτούς.

ΙΙΙ. ἡ γὰρ ψυχὴ κτισθεῖσα ὑπὸ τοῦ θεοῦ κατὰ φύσιν ἔχει τὸ ἀγαπᾶν αὐτὸν καὶ αὐτῷ προσδεδέσθαι· τὸ δὲ σῶμα ἐκ τῆς γῆς ληφθὲν τὰ ἐν τῆ γῆ φρονεῖ· οὐ μόνον δὲ τοῦτο, ἀλλὰ καὶ ἐνεργεῖται ὑπὸ τοῦ Σατανᾶ, καὶ καθέλκει τὴν ψυχὴν καὶ τὸν νοῦν εἰς τὰς γεώδεις φροντίδας· ὀφείλει οὖν ὁ μονάζων διακριτικὸς εἶναι καὶ ἀσφαλίζεσθαι ἐν τούτῳ τῷ μέρει μήποτε ἡττωθῆ κρυπτῶς ἀγνοῶν.

ΙV. όφείλομεν δε πάλιν μαθείν τί έστι τὸ ὑπὸ τοῦ χριστοῦ εἰρημένον Αρον τὸν σταυρόν σου καὶ ἀκολούθει μοι· μηδὲ γὰρ ὡς ὀφείλων ἐν ξύλω έαυτὸν κρεμάσαι καὶ ἀκολουθεῖν τῶ κυρίω οὕτως νοεῖ, ἀλλὰ σταυρώσει ό μονάζων ξαυτόν ξε των κοσμικών πραγμάτων, τοῦ μὴ ἄψασθαι αὐτών τ 236 καὶ πάλιν "να σταυρώση τὸν νοῦν αὐτοῦ διὰ παντὸς ἐν τῆ εὐχῆ. " ὅπως μη άμελήση της σωτηρίας αὐτοῦ. καὶ οὐκ ὀφείλει δέχεσθαι τοὺς πονηροὺς λογισμούς, άλλα διακρίνειν, καὶ εἰδέναι, ὅτι τοῦ πονηροῦ εἰσι· χρη γάρ λύσαι τὸν νοῦν αὐτοῦ ἀπὸ παντὸς περισπασμοῦ, ἴνα μὴ ὀγλῆται ὑπ' αὐτῶν ἐὰν γὰρ μὴ λύση, μάτην καὶ εὕχεται ὁ γὰρ νοῦς περὶ ἐκεῖνα δέμβεται καὶ δηθεν εὔχεται, καὶ ἡ εὐχὴ αὐτοῦ πρὸς τὸν θεὸν αὐτοῦ οὐκ άναβαίνει έὰν γὰρ μὴ ἔχη εὐχὴν καθαρὰν έν πίστει πεπληρωμένην, οὐ προσδέγεται ὁ θεός.

V. ὁ μονάζων ἀφ' ἐαυτοῦ οὕτε ἰσχύει οὕτε δύναται οὕτε τῶ διαβόλω άντιστηναι, ούτε τοὺς λογισμοὺς της άμαρτίας άπορρίψαι άφ' ξαυτοῦ. ούτε θέλημα τοῦ θεοῦ ποιῆσαι, οὕτε ἐντολὴν αὐτοῦ φυλάξαι, οὕτε τοῖς πάθεσιν άντιστηναι, εί μη μόνον τοῦτο ἰσχύει, τοῦ την προαίρεσιν αὐτοῦ δοῦναι πρὸς τὸν θεόν, καὶ εὕχεσθαι καὶ παρακαλεῖν αὐτόν, ἴνα αὐτὸς f. 237 καθαρίση αὐτὸν ἀπὸ τοῦ Σατανᾶ καὶ τῶν τούτου ἐνεργειῶν, καὶ ἵνα εὐδοκήση διὰ τῆς χάριτος αὐτοῦ έλθεῖν καί βασιλεῦσαι εἰς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς τὰς ἰδίας ἐντολὰς καὶ τὸ ἴδιον θέλημα ποιήσει ἐν αὐτῶ. καὶ πᾶσαν ἀρετὴν δικαιοσύνης ἐμπιστεύσει αὐτῷ, πρῶτον μὲν πίστιν άληθινήν, εὐχὴν ἐνεργῆ, ἀγάπην τὴν ἐξ ὅλης ψυχῆς καὶ δυνάμεως, έλπίδα, νηστείαν, έγκράτειαν, ταπεινοφροσύνην, πραότητα, μακροθυμίαν, ὑπομονήν, καὶ τὰ έξης. καὶ λοιπὸν ὁ τοιοῦτος οὐ δύναται καυγήσασθαι έν ξαυτώ και είπειν, ότι έγω τι ποτε κατώρθωσα, άλλ' εύχαριστεί τῷ κυρίῳ πάντοτε ὅτι αὐτὸς παρακαλούμενος πάντα κατορθοῖ ἡ γὰρ ύπομονή της εύχης μεγάλα κατορθώματα άνύει ή δε ύπο τοῦ Σατανᾶ δεδομένη ἀμέλεια τοις ἀνθρώποις, μεγάλην μελανίαν και σκότωσιν έμποιοῦσα τῆ ψυχῆ, ἀποπλανᾶ τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τοῦ θεοῦ, καὶ αἰχμαλωτίζει αὐτοῦ τὴν διάνοιαν.

VI. οφείλομεν οὖν έγρήγοροι εἶναι ἐπιλεγόμενοι τὸ καλόν, εἰς δ f. 237b δυνάμεθα σωθήναι, καὶ ἀγαπᾶν τὸν θεὸν καὶ ἀλλήλους οὐχ ἀπλῶς ἀλλ' έν άληθεία· ταύτην οὖν τὴν άγάπην διὰ τῆς λατρείας ὀφείλει ὁ μονάζων

¹ διὰ παντός ἐν τῆ εὐχῆ. Ordo verborum a diorthota mutatus est; primum enim έν τῆ εὐχῆ διὰ παντός scriptum erat.

κτήσασθαι ἐν ἐαυτῷ, καὶ ἐν ἔργῳ αὐτὴν¹ ἐπιτελέσαι, ὅτι πᾶν παράγγελμα ἐκεῖ τελεῖται. ὁ μὲν γὰρ ἔγγραπτος νόμος πολλὰ διηγεῖται μυστήρια κρυπτῶς· ὁ δὲ μονάζων, ἐὰν σχολάζη τῆ εὐχῆ καὶ τῆ ὁμιλία τῆ πρὸς τὸν θεὸν ἀδιαλείπτως, εὐρίσκει αὐτά. καὶ τούτων φοβερώτερα τῶν ἐν ταῖς γραφαῖς ἡ χάρις αὐτῷ δείκνυσιν· οὕτε γὰρ ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τοῦ ἐγγράπτου νόμου δύναταί τις κατορθῶσαί τί ποτε ² ὅσον ἐν τῆ λατρεία τοῦ θεοῦ· πάντα γὰρ ἐκεῖ τελειοῦνται. ὁ οὖν τοῦτο ἐπιλεξάμενος, οὐ τοσοῦτον χρήζει τῆς τῶν γραφῶν ἀναγνώσεως· οἶδε γὰρ ὅτι πάντα ἐν τῆ εὐχῆ τελειοῦνται.

VII. περί δὲ τῶν παθῶν τῆς ἀμαρτίας πολὺν πόλεμον ἔχει καὶ βιάζεται έαυτὸν κατορθώσαι αὐτά, καὶ οὐ δύναται έὰν δὲ παραμείνη εὐχόμενος καὶ παρακαλών, καὶ πάντα ἐπιτρέψη ἐπὶ τὸν κύριον, αὐτὸς f. 238 αὐτὰ ἐξολοθρεύσει ἐξ αὐτοῦ, ἐπειδὴ τὴν πᾶσαν μέριμναν αὐτοῦ τῶ κυρίω ἀπέδωκε, καὶ λοιπὸν ποιεί ἐν αὐτῶ ἡ χάρις τοῦ θεοῦ πολλὰς ἐνεργείας· ἔρχεται γὰρ αὐτῶ πολλάκις ἐνέργεια ὥρας, ὅτι τοιοῦτος πόθος αὐτὸν λαμβάνει καὶ χαρὰ ἀνεκλάλητος, ὥστε αὐτὸν κλαίειν, καὶ εἴπερ ήδύνατο ή ψυχή ἀφιέναι τὸ σῶμα, καὶ ἀπιέναι πρὸς τὸν κύριον. ἄλλοτε πάλιν εὐφραίνεται ἡ ψυχὴ αὐτοῦ ἔσωθεν ὑπὸ τῆς χάριτος τοῦ κυρίου, ό γὰρ κύριος καὶ ἀκριβής ἐστιν εἰς πάντα καὶ δαψιλής πολλάκις δὲ έρχεται ώρα, καὶ συγχωρεῖ ἡ χάρις τοῦ κυρίου τῷ Σατανᾳ πολεμῆσαι αὐτῶ, καὶ ἐπεγείρεται 3 ἐπ' αὐτὸν τὰ πάθη τῆς κακίας, καὶ ἐπιφέρει αὐτῶ ὕπνον καὶ ἀκηδίαν καὶ ἀτονίαν καὶ ἄλλα πολλὰ ἄπερ οὐκ ἔνι έξειπεῖν, ΐνα θλιβόμενος καὶ καταπονούμενος παρακαλέση τὸν κύριον ἐν πίστει βεβαία καὶ κάμη δεόμενος. καὶ τότε πάλιν αὐτὴ ἡ χάρις ἀπελαύνει ἀπ' αὐτοῦ πᾶσαν τὴν ἐπήρειαν τοῦ ἐχθροῦ, ἐὰν ἴδη αὐτὸν f. 2386 παραμένοντα καὶ ζητοῦντα τὸ ἔλεος τοῦ θεοῦ ἐν ἀληθεία, καὶ λοιπὸν εὐφραίνει τὴν καρδίαν αὐτοῦ ώς αὐτὴ θέλει, καὶ καθαρίζει αὐτὸν ἀπὸ πάσης έπιβουλής τοῦ έχθροῦ· αὐτή γὰρ θέλει, ἵνα μετὰ καμάτου καὶ πολέμου κτήσηται αὐτὴν ὁ ἄνθρωπος· καὶ οὐ ⁴ θέλει τὸν ἄνθρωπον πάντοτε είναι έν τη αὐτοῦ εὐφρασία, ἵνα μὴ ἡ ἀργὸς ὁ νοῦς αὐτοῦ, αλλ' έγρηγορώς καὶ ἀγωνιζόμενος μετὰ τοῦ Σατανᾶ· δόξα τῷ θεῷ, ἀμήν.

¹ αὐτὴν ex conjectura W. Scott: αὐτὰ cod.

 $^{^2}$ δύναται τίς τί ποτε κατορθώσαι voluit diorthotes, sed, ut videtur, δύναται τις τι κατορθώσαι ποτε maluit corrector recentior.

³ ἐπεγύραι (ἐπεγείραι) Florilegium. 4 Ex conjectura; om. οὐ cod.

OMIAIA NZ

Ι. Τὸ πνεῦμα ὅπου θέλει πνεῖ · πνεῖ δὲ εἰς τὰς φαιδρὰς καὶ λαμπρὰς καὶ θείας ψυχάς, καὶ ποθούσας αὐτὸ πάση θεραπεῦσαι σπουδῆ· καὶ ἐὰν ὑπακούσωσι τῷ προσκυνητῷ πνεύματι, δίδωσιν αὐταῖς φόβον θεοῦ, καὶ θέρμην ἐν τῆ ἀρχῆ· καὶ ὅτε ταῦτα παρῆ ἐν αὐταῖς, ποιεῖ αὐτὰς μισῆσαι ὅλον τὸν κόσμον, καὶ πᾶν ἐν αὐτῷ βλαβερὸν ἐπιθύμημα, εἴτε χρυσόν, εἴτε ἄργυρον, εἴτε τινὰ κόσμον τοῦ σώματος ἀπατηλόν, ἢ πατέρα, ἢ μητέρα, ἢ γυναῖκα καὶ τέκνα, καὶ ποιεῖ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ γλυκὺ τὸ ἔργον τοῦ θεοῦ ὑπὲρ μέλι καὶ κηρίον, εἴτε πόνον νηστείας, εἴτε ἀγρυπνίας [f. 239 εἴτε ἡσυχίαν καὶ διακονίαν, εἴτε ἐλεημοσύνην, καὶ πάντα τὰ τοῦ θεοῦ γλυκαίνει αὐτῷ.

ΙΙ. ὅτε δὲ ταῦτα πάντα διδάξει αὐτόν, δίδωσιν αὐτὸν εἰς τὸ πειρασθῆναι· καὶ λοιπὸν πάντα ἄπερ ἦν αὐτῷ γλυκέα, βαρέα αὐτῷ γίγνεται καὶ δύσκολα· πολλοὶ οὖν ἄπειροι ὅντες ὅτε ¹ πειράζονται ἀπομένουσιν ἐν τῷ βάρει καὶ γίνονται σαρκικοί· οὖτοί εἰσι, περὶ ὧν ὁ Παῦλός φησιν Ἐναρξάμενοι πνεύματι, νῦν σαρκὶ ἐπιτελεῖσθε; τοσαῦτα ἐπάθετε εἰκῆ; τὸ δὲ εἰκῆ, τοῦτό ἐστιν ὅτι ὁ διὰ τὸν θεὸν ὑπομείνας πόνους εἶτα ἀποκακήσας παντελῶς καὶ μὴ ἀνακαλεσάμενος τούτους, οὐ μόνον τὸ ἐπὶ τοῖς πόνοις ἐζημιώθη κέρδος, ἀλλὰ καὶ βαρυτέρας κολάσεως ἔνοχος γίνεται, καταφρονήσας καὶ μὴ ἐκλεξάμενος τὴν ἐξ ὕψους δύναμιν·

ΙΙΙ. ἐὰν δὲ ἀντιστῆ τῷ Σατανῷ ὁ ἄνθρωπος ἐν τῷ πρώτῳ πειρασμῷ καὶ νικήση αὐτόν, τότε ὁ θεὸς δίδωσι θέρμην καθισταμένην, ἤσυχόν τε καὶ ἀτάραχον· ἡ γὰρ πρώτη θέρμη ταραχώδης ἐστίν, ἀμφίβολός τε καὶ ἀκατάστατος· ἡ δευτέρα δὲ βελτίων ἐστίν, καὶ αὕτη γεννῷ τὸ f. 239 βλέπειν, ποιοῦσα ὑπομονήν, ἀτάραχος οὖσα καὶ πιστὴ καὶ ἀναμφίβολος· ὡσπερ πλοῖον ἐν εὐδίῳ λιμένι, τῶν δύο ἐλκυσθέντων ποδίων, οὕτως ἡ δευτέρα θέρμη ἀναπαυστική ἐστι παντὶ τρόπῳ.

IV. νῦν οὖν, ἀγαπητά μου τέκνα, κτησώμεθα τὴν δευτέραν θέρμην ἐαυτοῖς, ἴνα ἐλαφρυνθῆτε κατὰ πάντα· ἡ γὰρ κατὰ θεὸν αὕτη θέρμη, ἐκκόπτει πῶν πάθος, καὶ ἐκβάλλει πῶσαν παχύτητα ἐκ τοῦ ἀνθρώπου,

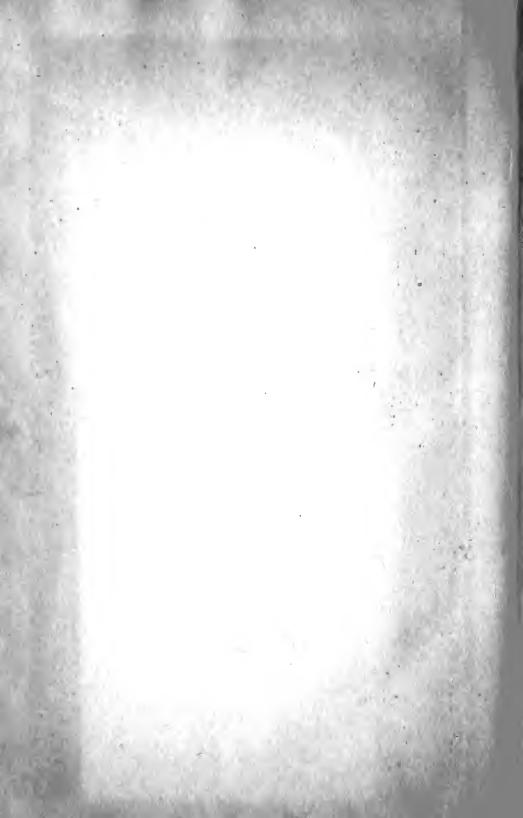
¹ δτε corr. marg.: δτι textus.

καὶ ποιεῖ συνοικήσαι τὴν θεότητα τῷ ἀνθρώπῳ, ἵνα γένηται ναὸς θεοῦ κατὰ τὸ γεγραμμένον Ἐνοικήσω ἐν αὐτοῖς καὶ ἐμπεριπατήσω.

V. εἰ οὖν θέλετε ἴνα ἡ ἀποστᾶσα θέρμη ἐπανέλθη ὑμῖν, ἡ ἐργασία αὐτῆς αὕτη ἐστίν, ἵνα ὁ ἄνθρωπος διάθηται διαθήκην μεταξὺ ἐαυτοῦ καὶ τοῦ θεοῦ καὶ εἴπῃ ἐνώπιον αὐτοῦ, ὅτι συγχώρησόν μοι ἃ πεποίηκα ἐν ἀμελεία, καὶ οὐκέτι παρακούω σου καὶ ἵνα λοιπὸν φυλάξηται ἀπὸ πάσης ἀμελείας, ἐν μηδενὶ διδοὺς ἐαυτὸν ἀναπαύσει μιᾶ σώματος ἡ ψυχῆς, ἀλλὰ τετονωμένους τοὺς λογισμοὺς | ἐαυτοῦ ἔμπροσθεν τοῦ θεοῦ ποιήση νυκτὸς καὶ ἡμέρας, καὶ πᾶσαν ὤραν κλαύσῃ ἐνώπιον τοῦ θεοῦ, καὶ λυπούμενος ἐλέγξῃ τὴν ψυχὴν ἑαυτοῦ, ὅτι πῶς ἡμέλησας ἔως τὴν σήμερον, κεχερσωμένη οὖσα πάσας τὰς ἡμέρας; καὶ ἵνα μνημονεύσῃ τῶν κολάσεων καὶ τῆς αἰωνίου βασιλείας ἐλέγχων ἐαυτὸν ¹ πάσῃ ὤρᾳ καὶ λέγων, ὅτι πῶς ὁ θεὸς κεχάρισταί σοι πάσας τὰς τιμὰς ταύτας, καὶ σὺ ἡμέλησας; πᾶσαν τὴν κτίσιν ἐν ὑποταγῷ σου πεποίηκε, καὶ οὐκ ἡθέτησας. καὶ ὅταν ταῦτα εἴπῃ τῷ ψυχῷ αὐτοῦ, ἐλέγχων αὐτὴν νύκτα καὶ ἡμέραν καὶ πᾶσαν ὤραν, εὐθέως ἔρχεται πρὸς αὐτὸν ἡ τοῦ θεοῦ θέρμη, ἡ κατὰ πάντα τῆς πρώτης βελτίων.

VI. ὅτε γὰρ ὁ μακάριος Δαβὶδ εἶδε βάρος ἐλθὸν ἐπ' αὐτόν, εἶπε Διελογισάμην ἡμέρας ἀρχαίας, καὶ ἔτη αἰώνια ἐμνήσθην καὶ ἐμελέτησα, καὶ πάλιν Ἐμνήσθην ἡμερῶν ἀρχαίων, ἐμελετήσα ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις σου ἐν ποιήμασι τῶν χειρῶν σου ἐμελέτων, διεπετάσα πρὸς σὲ τὰς χεῖρὰς f. 240b μου, ἡ ψυχή μου ὡς γῆ ἄνυδρός σοι. καὶ ὅταν ἀπο στραφῆς, δῷς ἑαυτὸν εἰς τὴν μελέτην τῶν τοῦ θεοῦ θαυμασίων τότε σωθήση, χάριτι πατρὸς καὶ υἰοῦ καὶ ἀγίου πνεύματος εἰς τοὺς αἰῶνας, ἀμήν.

1 ξαυτόν textus: ξαυτοῦ corr. marg.

ublished 6711

THE INSTITUTE OF MEDITEVE STUDIES
TO ELMBLEY PLACE
TORONTO 5 CAN LA.

6711.

